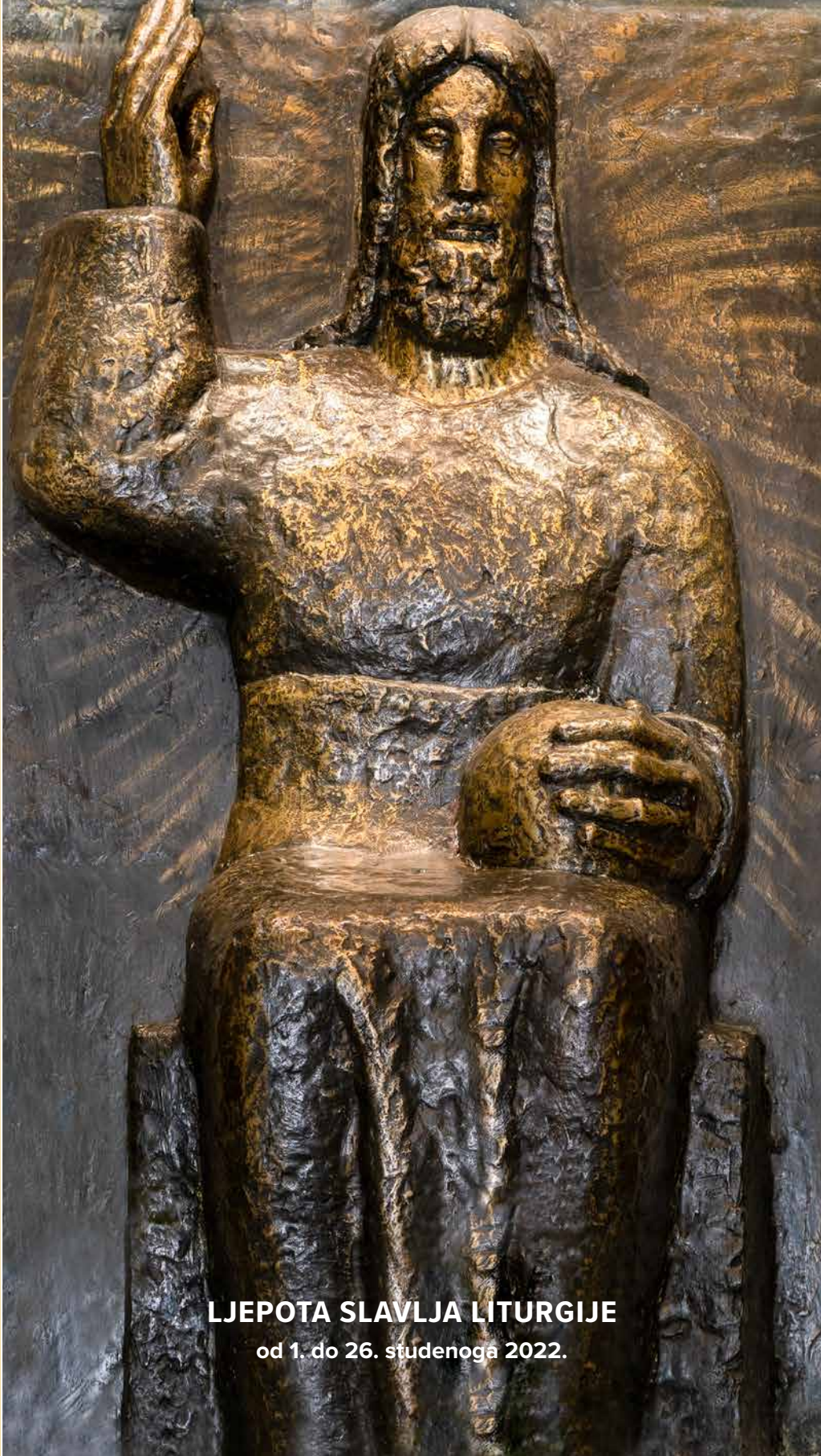

LITURGIJSKO-PASTORALNI LIST

ŽIVO VIRELO

Hrvatski institut za liturgijski pastoral pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji • GOD. XXXIX • CIJENA: 13 KN / 1,72 €

LJEPOTA SLAVLJA LITURGIJE

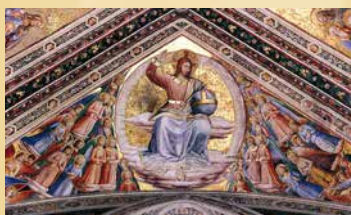
od 1. do 26. studenoga 2022.

Ivan Meštrović, *Krist Kralj*, reljef u crkvi Krista Kralja u Zagrebu, 1960. (postavljen 1979.)

LITURGIJSKO-PASTORALNI LIST

Živo vrelo

God. XXXIX. (2022.)
Liturgijsko-pastoralni list
za promicanje liturgijske obnove

Glavni i odgovorni urednik:
Mario Kopjar

Uredničko vijeće:
Mario Kopjar, Zvonko Pažin,
Ivica Raguž, Milan Dančuo,
Ivan Bingula

Predsjednik uredničkog vijeća:
mons. Zdenko Križić

Uredništvo:
Mario Kopjar, Vječna Tadić Stepinac

Grafička priprema:
Siniša Kolar, HILP

Izdavač i nakladnik:
Hrvatski institut za liturgijski pastoral
pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji
Ksaverska cesta 12a
10000 ZAGREB

Telefon: 01 5635 050
e-mail: hilp@hilp.hr
www.hilp.hr

Tisak:
Grafika Markulin, Lukavec

ISSN 1331-2170 – UDK 282

UREDNIKOVA RIJEČ

Ljepota liturgije

1

NAŠA TEMA: LJEPOTA SLAVLJA LITURGIJE

Zvonko Pažin: Apostolsko pismo pape Franje
Desiderio desideravi

2

Ivica Raguž: O kršćanskom slavlju kao milom veselju

13

OTAJSTVO I ZBILJA

Biblijsko-teološka razmišljanja:

J. Bošnjaković, I. Bodrožić, M. Horvat, D. Patafta, T. Barščevski

Svetkovina Svih svetih

20

Spomen svih vjernika pokojnika

24

Trideseta i druga nedjelja kroz godinu

28

Trideseta i treća nedjelja kroz godinu

32

Isus Krist – Kralj svega stvorenja

36

U DUHU I ISTINI

Duh slavljenja

40

Ljepota liturgije

Ako nas je ikada u životu neka prilika potaknula na promišljanje o stvaralačkom savršenstvu svega stvorenoga oko nas, vjerojatno smo tada doživjeli iskustvo zadivljenosti i malenosti, jer sve čega smo se dotakli svojim mislima i osjećajima u raznim okolnostima, kao da smo zastali pred neiscrpnim vrelom Božje stvaralačke snage i ljepote. Ne osjećamo se izgubljenima ili zbunjenima jer to je naš svijet, svijet koji nas okružuje i kojeg kao takvog poznajemo, nego se susrećemo sa zbiljom koju dublje promatramo u njezinu skladu, prepoznajući ljepotu čiji je izvor Božja ljubav.

Ljepota, jer je dodir Božje ljubavi, nije samo plašt i vanjšтина koju na svoj način doživljavamo, već ono što oduševljava iz dubine srca te ju čini neprolaznom. Ljepota se tako doživljava kao dar Božje prisutnosti i komunikacije s čovjekom. Čovjek na primljene darove Božje ljubavi odgovara svojem Stvoritelju nadahnutim djelima po kojima veliča njegovu vječnu Ljepotu kojom ljubi svijet. Tako ljepota koja se očituje darovana u prirodi i ona koja se izražava na razne načine u ljudskim djelima, otvara nam put prema Bogu.

Ljepota, jer je dodir Božje ljubavi, prisutna je u ljudima koji žive svoj svakodnevni život, a potom se okupljaju u crkvi na slavlju liturgije. Svatko na svoj način, pripremajući se za uzvišenost slavlja, a potom i djelatno sudjelujući u njemu, unosi vlastito iskustvo ljepote koje je plod osobne izgradnje, interesa i odgoja za liturgiju. Ljepota liturgijskog slavlja je naš zajednički hod u istinskoj vjernosti, čistoći i poniznosti s Kraljem svega stvorenoga. »Dostojan je zaklani Jaganjac primiti moć i bogatstvo i mudrost i snagu i čast: Njemu slava i vlast u vijeke vjekova.« (Otk 5,12;1,6)

Urednik

Apostolsko pismo pape Franje

Desiderio desideravi

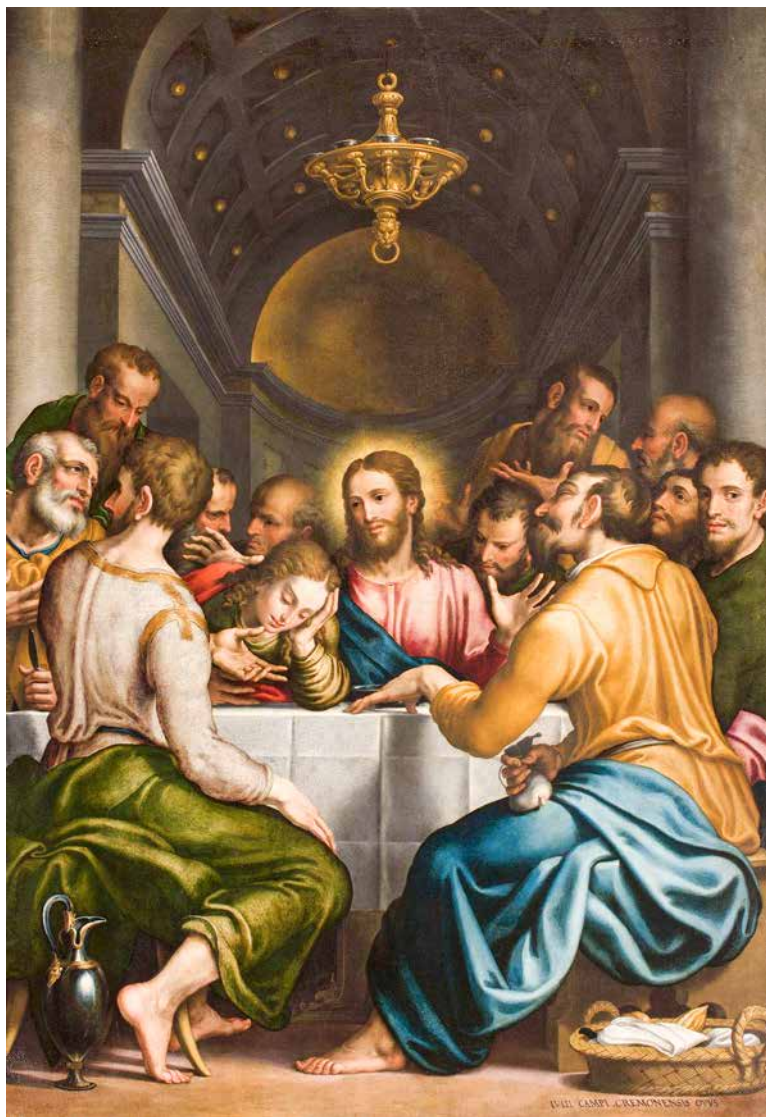
ZVONKO PAŽIN

Bogatstvo i ljepota euharistijskog slavlja je u tome što po Kristovu pozivu u njemu sudjeluju ljudi »iz svakoga plemena i jezika, puka i naroda« (Otk 5,9). Krist za nama upravo čezne i tom smo njegovom čežnjom svi mi privučeni u Crkvu i u zajedništvo euharistijskog slavlja.

Papa Franjo je 29. lipnja 2022. ove godine uputio apostolsko pismo *Desiderio desideravi* ne samo biskupima, svećenicima i redovnicima, nego i laicima, kojim je htio obrazložiti razloge zbog kojih je motuproprijem *Traditionis custodes* od 16. srpnja 2021. u određenoj mjeri ograničio mogućnost liturgijska slavlja prema liturgijskim knjigama izdanim prije Drugog vatikanskog sabor. U uvodu Papa kaže: »Ovim pismom želim doći do svih – nakon što sam već pisao biskupima povodom objavljivanja motuproprija *Traditionis custodes* – da bih podijelio s vama neka razmišljanja o liturgiji, koja je temeljna odrednica za život Crkve«. Papa ovdje ne ulazi u raspravu o tome zbog čega bi važće liturgijske knjige bile kvalitetnije od prethodnih. Ovi pismom on jednostavno želi ukazati koji je temeljni smisao svekolikog kršćanskog bogoslužja. Zato je smatrao važnim da se ovim pismom obrati ne samo zaređenim službenicima i teolozima, nego i svim vjernicima. Smatrao je da prije svake rasprave o opravdanosti odredaba motuproprija *Traditionis custodes* važno ukazati na temeljni teološki smisao bogoslužja da bi se onda u svjetlu toga mogle bolje razumjeti praktične odredbe ovog papinog dokumenta, ali i cjelokupne liturgije obnovljene poslije Drugog vatikanskog sabora. U svom tumačenju Papa polazi od dokumenata Drugog vatikanskog sabora, ponajviše Konstituciju o svetoj liturgiji *Sacrosanctum concilium* (SC). Papino razlaganje o teologiji liturgije prikazat ćemo prema originalnim naslovima.

Liturgija: »danas« povijesti spasenja

Na samo početku Papa navodi ono što je Isus rekao apostolima na početku posljednje večera: »Svom sam dušom čeznuo (latinski: »Desiderio desideravi«) ovu pashu blagovati s vama prije svoje muke« (Lk 22,15). Iz ovoga Papa zaključuje kako po sebi nitko od nas nije zavrijedio biti sudionikom na Kristovoj vazmenoj večeri, što onda znači da nitko po sebi nije dostojan biti dionikom euharistijskog slavlja. Mi smo od Krista pozvani. Konačno i Crkva – koja se ponajpače ostvaruje u euharistijskom slavlju – jest *ekklesia*, to jest zajednica »koja je pozvana«. Bogatstvo i ljepota euharistijskog slavlja i jest u tome što po Kristovu pozivu u njemu sudjeluju ljudi »iz svakoga plemena i jezika, puka i naroda« (Otk 5,9). Krist za nama upravo čezne i tom smo njegovom čežnjom svi mi privučeni u Crkvu i u zajedništvo euharistijskog slavlja. Osnovni sadržaj toga

Giulio Campi, *Posljednja večera*, 1569.

Kristova smrt i uskrsnuće, svi događaji života Kristova nisu samo prošli događaji, nego su to otajstva našega spasenja. Tako Papa doslovno kaže: »U Euharistiji i u ostalim sakramentima zajamčena nam je mogućost da susretnemo Gospodina Isusa, tako da nas zahvati snaga njegove Pashe.

slavlja jest Isusova smrt na križu. Evo u čemu je posebnost i otajstvenost toga slavlja. Da smo mi, veli Papa, kojim čudom mogli biti u prvoj kršćanskoj zajednici neposredno nakon Duhova, mi bismo onda susreli Krista na identičan način kao i danas – u euharistiji. Tu se Papa poziva na Leona Velikoga koji je rekao da sve ono što su apostoli mogli vidjeti svojim očima i što su mogli opipati svojim rukama, sve Kristove riječi i geste, sve se to pretače i očituje u slavlju sakramenata (»quod Redemptoris nostri conspicuum fuit, in sacramenta transivit«).

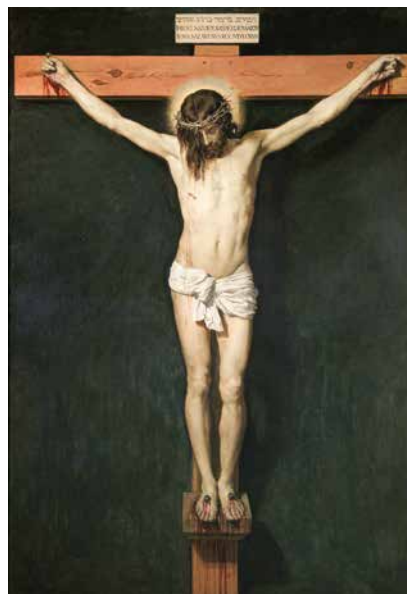
[...] »bogoslužje je vrelo iz kojega vjernici trebaju crpsti pravi kršćanski duh.« U tome je svjetlu onda silno važno da svi u Crkvi ponovno otkriju, čuvaju i žive istinitost i stvarnost bogoslužja, koje se ne bi smjelo pojednostavljivati do banalnosti niti, s druge strane, instrumentalizirati u službi bilo koje teološke ideje.

Liturgija – Mjesto susreta s Kristom

Kristova smrt i uskrsnuće, svi događaji života Kristova nisu samo prošli događaji, nego su to otajstva našega spasenja. Tako Papa doslovno kaže: »U Euharistiji i u ostalim sakramentima zajamčena nam je mogućnost da susretnemo Gospodina Isusa, tako da nas zahvati snaga njegove Pashe. U tome smislu ja sam Nikodem, Samarijanka, opsjednuti iz Kafarnauma, onaj uzeti u Petrovoj kući, grešnica kojoj je oprošteno, žena koja je болоvala od krvarenja, Jairova kći, slijepac iz Jerihona, Zakej i Lazar, dobri razbojnik i Petar kojima je oprošteno...«

Crkva: sakrament Tijela Kristova

Papa navodi SC 5: »Iz rebra je Krista, usnulog na križu, proisteklo čudesno otajstvo čitave Crkve.« Slika je vrlo rječita. Kao što je Eva u odnosu na Adama »kost od kosti, meso od mesa«, tako je iz Kristova rebra rođena Crkva koja je onda također u odnosu na Krista »kost od kosti, meso od mesa«. Upravo zato Isus i govori da je on trs a mi loze, kao što Pavao govori o Crkvi kao Tijelu čija je glava Krist a mi smo udovi. Zbog toga, jedini ispravan način da vjernici sudjeluju u bogoslužju jest taj, da budu podložni Božjoj volji kao što je Krist bio te da na taj način budemo dionici i njegove žrtve. U tome smislu Krist je onda jedini subjekt (i objekt) u bogoslužju: on prinosi sâm sebe Ocu, ali sa sobom i nas.

Diego Rodríguez da Silva y Velázquez,
Krist na križu, 1632.

Teološki smisao liturgije

Papa navodi SC 14 prema kojem je »bogoslužje vrelo iz kojega vjernici trebaju crpsti pravi kršćanski duh.« U tome je svjetlu onda silno važno da svi u Crkvi ponovno otkriju, čuvaju i žive istinitost i stvarnost bogoslužja, koje se ne bi smjelo pojednostavljivati do banalnosti niti, s druge strane, instrumentalizirati u službi bilo koje teološke ideje. Zbog toga euharistija nipošto ne bi smjela biti izvorom podjela, nego, naprotiv, ona treba biti znak jedinstva, vez ljubavi i u tome smislu sakrament istinske pobožnosti.

Liturgija: lijek protiv otrova duhovne svjetovnosti

Papa napominje kako je još u enciklici *Evangelii gaudium* govorio o »duhovnoj svjetovnosti«. Jedna od njih se očituje u gnosticizmu što

kršćansku vjeru svodi na subjektivizam koji se uzda u vlastiti razum i osjećaje te u neku vlastitu pobožnost i duhovnu izgrađenost. Drugi oblik »duhovne svjetovnosti« bio bi neopelagijanizam koji zapravo ne priznaje vrijednost milosti nego se pouzdaje u svoje snage otvarajući tako put narcisoidnom i autoritativnom elitarizmu, koji, umjesto da evangelizira, zapravo analizira i prosuđuje druge. Najbolji protulijek ovim otrovima jest upravo liturgija. Naime, dok nas gnosticizam truje otrovom subjektivizma – koji praktički odbacuje Crkvu kao zajednicu – liturgijsko slavlje nas oslobađa zatvorenosti i samodostatnosti koja bi se hranila vlastitim razumom i vlastitim osjećajima. Valja naime uvijek imati na umu da liturgijski čini nikad ne pripadaju pojedincu nego Kristu-Crkvi, odnosno svim vjernicima sjedinjenih s Kristom, jer s njime čine jedno Tijelo. Zato liturgija ne kaže »ja«, nego »mi«. Liturgija nas oslobađa umišljenosti da možemo samostalno – izvan Crkve koja se očituje u bogoslužnom zajedništvu – samostalno doći do poznavanje Božjih otajstava. Liturgija nas, naprotiv, upravo za ruku vodi – i to nas kao zajednicu – u otajstvo žive Riječi i sakramentalnih znakova u kojima se izvršuje naše spasenje. S duge strane neopelagijanizam nas truje umišljenošću da se spašavamo vlastitom snagom i vlastitim zaslugama. Naprotiv, liturgijsko nas slavlje čisti i navješćuje da je Kristovo spasenje besplatno, naravno ako ga vjerom prihvatimo. Upravo zbog toga na početku mise i priznajemo da smo grešni i zazivam na nas i na cijelu okupljenu zajednicu Božje oproštenje i Božju milost. Zato valja imati na umu da liturgija nema veze s asketskim moralizmom. Liturgija je čisti dar Gospodinova Vazma.

Liturgija nas oslobađa umišljenosti da možemo samostalno – izvan Crkve koja se očituje u bogoslužnom zajedništvu – samostalno doći do poznavanje Božjih otajstava. Liturgija nas, naprotiv, upravo za ruku vodi – i to nas kao zajednicu – u otajstvo žive Riječi i sakramentalnih znakova u kojima se izvršuje naše spasenje.

Otkrivati svakoga dana ljepotu i istinu kršćanskog slavlja

SC 7 kaže: »S pravom se dakle liturgija smatra kao vršenje Kristove svećeničke službe: u njoj se pomoću vidljivih znakova označuje i, na način pojedinom znaku svojstven, izvršuje čovjekovo posvećenje te tako otajstveno tijelo Isusa Krista, Glava i udovi, vrši cjelokupno javno bogoslužje«. Papa navodi znakove: voda, ulje, kruh, vino, geste, riječi. Važno je u upravo u tome otkriti ljepotu bogoslužja. Nije to neki obredni estetizam u kojem bi se kao ponekom strogom scenariju minuciozno izvršavalo sve što stoji u liturgijskim knjigama, ali s druge strane to nije ni banalnost ni površnost. Naravno, važno je i potrebno poštovati svaki aspekt slavlja, kako već liturgijski propisi određuju (prostor, vrijeme, geste, riječi, predmeti, liturgijska odjeća, pjevanje, glazba...). Međutim, čisto izvanjsko obdržavanje ovih propisa po sebi nije jamac istinskog sudjelovanja u bogoslužju.

Udivljenje prema vazmenom otajstvu bitan je dio liturgijskog čina

Ono što nam je u životu bitno, ono što nas istinski nosi, to nas ispunja i određenim ushitom, slično kao kad psalmista ostaje zadivljen svakovrsnim bićima koja je Bog stvorio: »Kako su brojna djela tvoja, Gospodine! Sve si to mudro učinio« (Ps 104,24). U tome smislu Papa

*Ljepota, baš kao i istina,
uvijek rađa udivljenošću,
a kada se odnose na
Boga, nužno dovode do
klanjanja. Udivljenje je
stav onoga koji osjeća
snagu simbola koji
nas ne vode do nečega
apstraktnog, nego
do onoga što stvarno
i predstavljaju, a to
je Kristovo vazmeno
otajstvo po kojem smo
spašeni, po kojem
postajemo nebesnici,
a koje se među nama
događa i ostvaruje
u bogoslužju.*

naglašava da je u liturgiji važno baš to udivljenje. Ako se divimo svakovrsnom Božjem stvorenju, kako se ne bismo divili najvećoj mogućoj milosti – utjelovljenom Božjem Sinu koje se u vazmenom otajstvu svoje smrti i uskrsnuća za nas predao i učinio nas dionicima svoje božanske naravi, a što se sve ostvaruje i među nama događa u bogoslužju, ponajpače u euharistijskom slavlju. U tome se smislu nadalje divimo tome otajstvu spasenja koje je živo i djelatno u sakramentalnim znakovima kojim nas, kako veli Papa, zapljuskuje ocean milosti. Susret s Bogom u bogoslužju nije plod našeg napora i naše potrage za Bogom, nego je to Božji dar, kojim Boga susrećemo u jedinstvenosti utjelovljenja Božjega Sina a to utjelovljenje nalazi svoj vrhunac u euharistiji, jer Isus želi da ga blagujemo. Kako da nas ne obuzme udivljenje zbog čudesnosti toga velikog dara? Nadalje, »udivljenje« nije tek »osjećaj za sveto« za kojega neki vele da ga nema u obnovljenom bogoslužju. Udivljenje nije u tome da čovjek zadivljeno stoji pred maglovitim i nerazumljivim obredima, nego se, naprotiv udivljenje događa zbog činjenice da se vjekovit naum Božjega spasenja očituje upravo po Kristovom vazmenom otajstvu koje se ostvaruje u slavljenju otajstava, odnosno sakramenata, ponajpače euharistije. Ako je udivljenje istinsko, onda se liturgija doživljava kao otajstvena Božja prisutnost. Ljepota, baš kao i istina, uvijek rađa udivljenošću, a kada se odnose na Boga, nužno dovode do klanjanja. Udivljenje je stav onoga koji osjeća snagu simbola koji nas ne vode do nečega apstraktnog, nego do onoga što stvarno i predstavljaju, a to je Kristovo vazmeno otajstvo po kojem smo spašeni, po kojem postajemo nebesnici, a koje se među nama događa i ostvaruje u bogoslužju. Rekli bismo da »osjećaj za sveto« više uključuje strah, a udivljenje je drugačije, jer »straha u ljubavi nema, nego savršena ljubav izgoni strah« (1Iv 4,18a).

Potreba za ozbiljnom i životnom liturgijskom formacijom

Danas je čovjek pomalo izgubio sposobnost da razumije simboličko djelovanje, što je za liturgiju nužno. Kao i svaka druga umjetnost i liturgija traži određeno poznavanje stvari. U postmodernoj kulturi – u kojoj živimo – čovjek je kao siročić, jer nema nikakvog stalnog oslonca. Ta kultura nosi također teret prethodnih vremena, to jest individualizam i subjektivizam. Zato je Sabor rekao da je Crkva Svjetlo naroda (*Lumen gentium*), koja sluša Božju riječ (*Dei Verbum*) i zato je puna Radosti i nade (*Gadium et spes*). Sve te dokumente treba gledati u cjelini, a put je otvorio prvi proglašeni – *Sacrosantum concilium*. Na zaključenju drugog zasjedanja sabora Pavao VI. naglašava da u liturgiji prvo mjesto pripada Bogu. Liturgija je naime prvotni izvor božanske (čudesne) razmjene u kojoj nam se priopćuje Božji život. U tome smislu SC 10 veli: »Bogoslužje je vrhunac kojemu teži djelovanje Crkve i ujedno je i vrelo iz kojega struju sva njezina snaga«. Bili bi banalno baviti se samo slavljem i bogoslužnom formom. Problematika je iznad svega ekleziološka. Papa Franjo se u čudu pita: »Ne

vidim kako se može reći da netko priznaje valjanost Sabora – iako me čudi da jedan katolik uopće može pomisliti da ga ne prihvaća – a u isto vrijeme ne prihvatiti liturgijsku obnovu proizašlu iz konstitucije *Sacrosacntum concilium* koji liturgiju vidi u intimnoj vezi s vizijom Crkve čudesno opisanoj u *Lumen gentium*. Zato, u pismu koje sam uputio biskupima, osjetio sam dužnost da ustvrdim: ‘Liturgijske knjige odobrene od Papa Pavla VI. i Ivana Pavla II. jedini su izraz *lex credendi* rimskog obreda.’ (Traditionis custodes, 1) Upravo zbog toga što neki ne prihvaćaju reformu, potrebna je liturgijska formacija koja nas dovodi do udivljenja za bogoslužje. Neprihvatanje liturgijske obnove jednako kao i njezino površno shvaćanje priječi nam da otkrivamo ljepotu liturgije i naše udivljenje za nju.

Crkva je ona zajednica okupljena na Duhove koja upravo u bogoslužju lomi Kruh sa sigurnošću da je Gospodin živ, uskrsnuo od mrtvih, da je prisutan u svojoj riječi, svojim gestama, u prinošenju svojega Tijela i svoje Krvi. Zato je liturgija privilegirano mjesto susreta s Kristom. Samo Crkva rođena na Duhove može začeti čovjeka kao osobu, sposobnu za puni odnos s Bogom, sa stvorenjem i s braćom. Bez te svijesti, bez liturgijske formacije, kako kaže R. Guardini, reforme obreda i tekstova ne pomažu puno. Potrebna je formacija za liturgiji i formacija iz liturgije. Ova prva je u službi druge koja je bitna. To znači da nas sâma liturgija uvodi u vlastito otajstvo, sâma liturgija ima tu moć da nas pouči o samoj sebi, samo ako predano u njoj sudjelujemo. Formacija je važna, ne samo u akademskom okružju, nego je važno da svaki vjernik napreduje u razumijevanju teološkog vida liturgije. To se može i treba činiti u svakom euharistijskom slavlju. Upravo zbog toga, nakon što je govorio o važnosti studija liturgike, SC 16 veli: »Neka se učitelji drugih predmeta, u prvom redu dogmatske teologije, Svetoga pisma, duhovne teologije i pastorala pobrinu brižljivo obraditi otajstva Krista i povijest spasenja polazeći od unutrašnjih zahtjeva vlastitih svakome pojedinom od tih predmeta, tako da odatle budu jasno vidljivi i njihov sveza s liturgijom i jedinstvo svećeničkog obrazovanja.« Liturgika se nipošto ne smije svoditi na sâm obred. Veli Papa: »Bogoslužje koje ne evangelizira, nije autentično, kao što to nije ni navještaj koji ne vodi do susreta s Uskrsnulim u (liturgijskom) slavlju. Zatim, i jedno i drugo bez svjedočanstva ljubavi tek su mjed što ječi i cimbal koji zveči« (1Kor 13,1) Liturgija nije smo spoznanje, nije samo pedagoško sredstvo, nego je pohvala, zahvaljivanje za Vazmeno otajstvo Sina čijom smo snagom spašeni. Papa navodi Leona Velikog: »Naše uzimanje

Ludwig Glötzle, *Duhovi*, 1925.

udjela u Tijelu i Krvi Kristovoj nije drugo nego težnja da postanemo ono što blagujemo«. To se ostvaruje po sakramentima, u kojima se milost daruje po znakovima koje Papa navodi: kruh, vino, ulje, voda, miris, vatra, pepeo, kamen, platno, boje, tijelo, riječi, zvukovi, tišina, geste, prostor, pokret, djelovanje obred, vrijeme, svjetlo. Sve stvoreno je izraz Božje ljubavi. Bog nas, koji »bijasmo mrtvi zbog prijestupa, oživi zajedno s Kristom« (Ef 2,5) a to se ostvaruje u bogoslužju. Irenej Lionski veli: »Slava Božja je živ čovjek, čovjekov život se sastoji u gledanju Boga: ako već objava Boga po stvaranju daje život svakom biću koje živi na zemlji, koliko je više objava Oca po Riječi uzrok života za one koji Boga vide«. Papa se poziva na R. Guardijina koji naglašava da liturgijska formacija treba ići za tim da čovjek ponovno bude sposoban razumijevati simbole. A to se postiže već od djetinjstva kada se, na primjer, maleno dijete uči činiti znak križa.

U bogoslužju se preko spomenčina ponazočuje, odnosno ostvaruje Kristovo vazmeno otajstvo da bi krštenici, snagom svoga sudjelovanja, to isto otajstvo mogli iskusiti. Bez ovakvoga razumijevanja lako se može upasti u izvanjskost, odnosno teatralnost ili pak u rubricizam, koji bi bio druga krajnost. Umijeće slavljenja treba biti u suglasju s Duhom Svetim.

Ars celebrandi

Umijeće slavljenja ne može se svesti na puko obdržavanje liturgijskih propisa, ali u isto vrijeme ne smije biti neka umišljena kreativnost mimo svih pravila. Obred po sebi jest norma, ali norma nikada ne bi smjela biti sama sebi svrhom, nego je uvijek u službi one uzvišene stvarnosti koju valja čuvati. Kao i svaka umjetnost tako i slavlje traži određena znanja. U bogoslužju se preko spomenčina ponazočuje, odnosno ostvaruje Kristovo vazmeno otajstvo da bi krštenici, snagom svoga sudjelovanja, to isto otajstvo mogli iskusiti. Bez ovakvoga razumijevanja lako se može upasti u izvanjskost, odnosno teatralnost ili pak u rubricizam, koji bi bio druga krajnost. Umijeće slavljenja treba biti u suglasju s Duhom Svetim. Tako ćemo biti slobodni od individualističkog senzibilizma ili od kulturalizma. Jedno i drugo je nekritično posezanje za elementima kulture koje nema nikakve veze s procesom inkulturacije.

Umijeće slavljenja ne može se improvizirati. Kao i svaka umjetnost tako i liturgijsko slavlje traži potpunu predanost. Obrtniku dostaje tehnika. Umjetnik, osim što treba poznavati tehniku, treba imati određeno nadahnuće. Pravi umjetnik ne posjeduje umjetnost niti ona njega posjeduje. Umijeće slavljenja ne stiče se tako da se pohađa kolegij *public speaking* ili kolegij tehnike komunikacije. Svako sredstvo može biti korisno, ali ga treba podložiti djelovanju Duha Svetoga. Sve se ovo ne odnosi samo na predsjedatelje slavlja, nego i na čitavu zajednicu. Svi nabrojani simboli i geste i njih se tiču, svi zajedno sudjeluju i jednako čine. Nije to tek liturgijski bonton, nego je određena disciplina, koja nas izgrađuje.

Nakon što je govorio o važnosti šutnje u bogoslužju, Papa napominje da umijeće slavljenja u velikoj mjeri ovisi o predsjedatelju. Nije dobra stroga rigidnost, ali ni nesmiljena kreativnost; duhovnjački misticizam, ali ni čista praktična funkcionalnost; brzopletost, ali ni umjetno razvlačenje; skrupulozan pristup, ali ni pretjerano eksperimentiranje. Sve to odražava pretjerani personalizam i slavljenje po

vlastitoj mjeri. Onaj koji predsjedja treba imati na pameti da, po milosti, na poseban način predstavlja Krista uskrsloga. Zaređeni službenik je jedan od načina prisutnosti Uskrsloga koji kršćansku zajednicu čini posebnom. Međutim, nikada ne treba smetnuti s uma da je

Krist protagonist, onaj koji nas poziva, on je domaćin. Predsjedanje euharistijom jest određeno stajanje između Kristove goruće ljubavi i srca svakog vjernika. Najviša i najzahtjevnija norma jest sama stvarnost euharistijskog slavlja koje bira riječi, geste i osjećaje, dajući nam tako da razumijemo jesu li ili nisu prikladni za zadaću koju trebaju vršiti. To se ne improvizira. To je umijeće koje od prezbitera traži da ga primjeni. Tako na predsjedateljskom mjestu svećenik ne sjedi kao na prijestolju, jer Gospodin kraljuje poniznošću onoga koji služi. Svećenik ne prisvaja sebi oltar koji predstavlja Krista. Zato prezbiter na početku misu ljubi oltar, koji predstavlja Krista, onoga koji nas saziva na euharistijsko slavlje. Zato svećenik, nadalje, pognut pred oltarom govori: »Primi nas, Gospodine, duhom ponizne i srcem skrušene...« Veli nadalje »Operi me«, jer je grešan. Svećenik tako i sâm sebe predaje Ocu zajedno s Kristom.

Papa na koncu potiče da proučavamo uvodne brojeve Liturgijske konstitucije *Sacrosanctum concilium* koja daju teološku osnovu liturgijske obnove. Ne možemo zanemariti da su koncilski oci htjeli reformu. Zato Papa želi da svi jednom molitvom, u različitosti jezika, pokazujemo svoje jedinstvo. Svake nedjelje lomimo kruh, slavimo Kristovo vazmeno otajstvo. Njegova nas riječ iz nedjelje u nedjelju poučava i prosvjetljuje.

Svećenik ne prisvaja sebi oltar koji predstavlja Krista. Zato prezbiter na početku misu ljubi oltar, koji predstavlja Krista, onoga koji nas saziva na euharistijsko slavlje.

Svake nedjelje lomimo kruh, slavimo Kristovo vazmeno otajstvo

Na koncu Papa zaključuje: »Ostavimo po strani polemike da bismo zajedno poslušali što Duh govori Crkvi, čuvajmo zajedništvo, nastavljajmo se diviti ljepoti bogoslužja. Darovana nam je Pasha. Dopustimo da nas nosi Gospodinova želja da može blagovati s nama. Pod okriljem Marije, Majke Crkve.«

Zaključak

Površnim čitanjem ovoga dokumenta netko bi mogao steći dojam da Papa opravdava svoj »strogi« stav prema onima koji su vezani uz obred mise prema prethodnom misalu, dok u isto vrijeme ne bi ukazao na nepoštovanje liturgijskih propisa u Crkvi u Njemačkoj obilježenoj »sinodskim hodom«. Da podsjetimo: u Crkvi u Njemačkoj nitko izrijekom ne odbacuje važeći misal, ali se misa često improvizira i razmjerno se lako odstupa od liturgijskih propisa. Što je osobito problematično, u praksi se smatra da je gotovo svejedno slavi li se nedjeljom u nekoj župi euharistija ili tek služba riječi. Kada su liturgijski propisi u pitanju, događa se, na primjer, da razmjerno često laici propovijedaju na misi, što se izrijekom protivi *Općoj uredbi rimskog misala* u broju 66. Nadalje, u bogoslužje se uvodi blagoslov homoseksualnih parova s jasnom porukom da se u tome smislu crkveni nauk ima mijenjati... Međutim, u ovom dokumentu Papa jednako osuđuje »strogu rigidnost, skrupulozni pristup« kao i »nesmiljenu kreativnost i slavljenje prema vlastitoj mjeri«, te poziva sve da poštuju važeće liturgijske propise. Opravdano je što Papa upozorava da neki, ne prihvaćajući novi red mise, zapravo ne prihvaćaju Sabor, što se zacijelo odnosi i na one koji ne poštuju uredbe i rubrike važećih liturgijskih knjiga. U tome smislu spomenimo da, na primjer, u izjavi od 21. srpnja 2022. Sveta stolica jasno kaže: »Kako bi se zaštitila sloboda Božjega naroda i obavljanje biskupske službe, čini se potrebnim precizirati da 'Sinodski hod' u Njemačkoj nema snagu obvezivati biskupe i vjernike na nove načine upravljanja i nove pristupe doktrini i moralu. Ne bi bilo zakonito pokretati u biskupijama, prije dogovora postignutoga na razini opće Crkve, nove službene strukture ili doktrine, koje bi bile rana crkvenom zajedništvu i prijatna jedinstvu Crkve«. Izjava se temelji na riječima pape Franje u Pismu Božjem narodu koji je u hodu u Njemačkoj od 29. lipnja 2019.: »Opća Crkva živi u, i od partikularnih Crkvi, kao što partikularne Crkve žive i cvjetaju u, i od opće Crkve, a ako se nađu odvojene od cijeloga crkvenog tijela, slabe, trunu i umiru. Zbog toga je potrebno održavati uvijek živim i istinskim zajedništvo s čitavim tijelom Crkve«.

Uza sve to papa Franjo ovim pismom očito ne želi ulaziti u raspravu o posve određenim prijemcima o liturgiji. Papa želi otupiti oštrice polemike s jedne i s druge strane. Naime, prije svake rasprave Papa u ovome spisu želi ukazati na same temelje, a to je teologija bogoslužja, koja – prema nauku Drugog vatikanskog sabora – jasno govori da se vazmeno otajstvo Kristove smrti i uskrsnuća po kojem smo spašeni ostvaruje i posadašnjuje u bogoslužju, ponajpače u euharistiji. Krist

»Opća Crkva živi u, i od partikularnih Crkvi, kao što partikularne Crkve žive i cvjetaju u, i od opće Crkve, a ako se nađu odvojene od cijeloga crkvenog tijela, slabe, trunu i umiru. Zbog toga je potrebno održavati uvijek živim i istinskim zajedništvo s čitavim tijelom Crkve«.

za nama žudi, on se predaje za nas, on nas poziva da budemo dionici bogoslužja kojemu je on jedini subjekt. Našega Spasitelja možemo susresti prvenstveno u bogoslužju gdje nam on progovara i gdje nam se predaje, da po blagovanju postanemo jedno s njime. Kada bismo svi, zaređeni službenici i vjernici laici bolje razumjeli sam smisao liturgije, teologiju liturgijskog slavlja, manje bismo se sporili oko jednog ili drugog obreda i manje bismo žučno branili »svoje« stavove te one druge optuživali za rigidnost, odnosno za samovolju.

U raspravama o redu mise po prethodnom ili važećem obredu, u raspravama o kršenju liturgijskih propisa prema vlastitom nahođenju ili u službi nekog posebnog teološkog pravca, kao i u drugim sličnim slučajevima, uvijek je problem, kada ljudi raspravljaju o nečemu u što zapravo nisu upućeni. Zato je dobro da Papa ističe potrebu odgoja za liturgiju, da bi svaki vjernik shvatio, prihvatio i doživio ljepotu liturgije, da bi ostao njome zadivljen, jer se u upravo bogoslužju susreće Krista Spasitelja koji nas vazmenim otajstvom svoje smrti i uskrsnuća spašava i čini dionicama svoje božanske naravi. To vraćanje na izvore potrebno je i svećenicima i vjernicima. U tome smislu važno je da Papa govori o obraćenju. Jer, otajstva našega spasenja, otajstvenu stvarnost bogoslužja ne može se shvatiti čistim razumom. To je otajstvo koje se milošću prihvaća i – živi. Bilo kakva »tehnička« promjena nedostatna je. Govoreći o velikim raspravama svoga vremena glede opsluživanja židovskog zakona, Pavao – pun Duha Svetoga – veli: »Uistinu, u Kristu Isusu ništa ne vrijedi ni obrezanje ni neobrezanje, nego – vjera ljubavlju djelotvorna.« (Gal 5,6) Upravo tako. U svim današnjim raspravama o smislu i važnosti liturgije, o određenim obrednim promjenama, o liturgijskoj reformi, možda bi upravo ova Pavlova misao za Crkvu mogla biti spasonosna. Naime, neće biti važna ova ili ona rubrika nego »vjera ljubavlju djelotvorna«.

Na koncu rasprave o jednom ili drugom obredu, o slavljenju mise prema prethodnom ili pak prema važećem misalu, dobro je pogledati na vjekovno iskustvo Crkve u reformama liturgije. Naime, za neke je vjernike liturgijska reforma Drugoga vatikanskog sabora bila pre nagla i šokantna, jer ona, po njihovu mišljenju, naprasno prekida s neprekinutom (apostolskom) liturgijskom predajom. Međutim – *historia magistra vitae* – takvih je »šokantnih« promjena bilo puno tijekom povijesti Crkve. Pomislimo samo na onaj trenutak, kad se nakon aramejskog jezika – kojim je Isus propovijedao i na kojem je ustanovio euharistiju! – počelo propovijedati i slaviti liturgiju na »poganskom« grčkom jeziku! Nadalje, u prva dva stoljeća molitve su se u euharistijskom slavlju improvizirale. Tako sv. Justin 150. godine svjedoči da je euharistija imala određenu strukturu, ali je predstojnik »upućivao Bogu molitve i zahvale iz dna duše«, dakle, improvizirajući. Kasnije, kako to svjedoči sv. Augustin i onodobni pokrajinski sabori, euharistijsko se slavlje kodificiralo i polako nestaje liturgijske improvizacije. Velika promjena! Zamislimo samo kako je za mnoge vjernike Rima, iz onih viših slojeva koji su bili vični grčkom jeziku, bio veliki šok kad

U raspravama o redu mise po prethodnom ili važećem obredu, u raspravama o kršenju liturgijskih propisa prema vlastitom nahođenju ili u službi nekog posebnog teološkog pravca, kao i u drugim sličnim slučajevima, uvijek je problem, kada ljudi raspravljaju o nečemu u što zapravo nisu upućeni. Zato je dobro da Papa ističe potrebu odgoja za liturgiju, da bi svaki vjernik shvatio, prihvatio i doživio ljepotu liturgije, da bi ostao njome zadivljen, jer se u upravo bogoslužju susreće Krista Spasitelja koji nas vazmenim otajstvom svoje smrti i uskrsnuća spašava i čini dionicama svoje božanske naravi.

Podizanje kaleža uvedeno je
Tridentskom reformom

Tridentski je sabor jasno rekao da Crkva ima pravo određivati i uređivati obrede svete mise. Drugim riječima, liturgijska reforma Drugoga vatikanskog sabora tek je jedna od mnogih reformi koje su obilježile razvoj rimske liturgije.

je za pape Damaza uvedena liturgija na »prostom« latinskom jeziku. Nadalje, kako su se mogli osjećati oni kršćani koji su preživjeli mučeništvo kad su vidjeli kako nakon 313. godine u kršćansku liturgiju i liturgijsku odjeću ulaze mnogi elementi iz ceremonijala rimskog carskog dvora. Tridentska je reforma također donijela velike novine. U Misal su uvrštene precizne i opširne *Rubricae generales*, uvedeno je podizanje kaleža te dodano Posljednje evanđelje. Nisu beznačajne ni promjene u vremenu Pija X., na početku 20. stoljeća te reforma Velikoga tjedna iz 1956., za vrijeme Pija XII. Osim toga, valja imati na umu da su se u krilu Katoličke Crkve – uz rimsku liturgiju – od samih početaka razvijale i druge nerimske liturgije, od kojih i danas neke postoje, kao što su to ambrozijanska i hispanjska, te da je, uz latinski jezik u istoj rimskoj liturgiji, u Hrvatskoj od samih početaka pa sve do Drugoga vatikanskog sabora bio u uporabi narodni jezik. Bogoslužje se Crkve tijekom stoljeća neprestano razvijalo, što je za Crkvu i razumljivo i naravno. Podsjetimo: Tridentski je sabor jasno rekao da Crkva ima pravo određivati i uređivati obrede svete mise. Drugim riječima, liturgijska reforma Drugoga vatikanskog sabora tek je jedna od mnogih reformi koje su obilježile razvoj rimske liturgije.

Zaključno, Crkva, naravno, ima pravo mijenjati svoje bogoslužje – uvijek ostajući vjerna onoj temeljnoj apostolskoj Predaji, što je ona tijekom stoljeće i činila. U isto vrijeme – a to je nakana apostolskog pisma *Desiderio desideravi* – bit će i važno i korisno da i vjernici sve više ulaze u samu teologiju liturgijskog slavlja, da je slave proživljenom vjerom i dubokom udivljenošću. Tako će zacijelo otupjeti oštrice prijepora i razdora. A jedinstvo – koje se na poseban način treba očistovati u euharistiji – temeljni je Kristov dar, za koji on tako žarko moli u sedamnaestom poglavlju Ivanova evanđelja. (Dokument *Desiderio desideravi* dostupan je na: bit.ly/desid-va)

O kršćanskom slavlju kao milom veselju

IVICA RAGUŽ

Raffaello di Giovanni Santi, *Isaac i Rebecca koje je uhodio Abimelek*, 1518. – 1519.

Isus Krist donio nam je božansko, milo veselje, tako što se spustio na našu razinu, tako što se skrio u svojoj veličini, postao je slugom nama, a sve kako bismo mi postali jedno s njim.

Izakova igra s Rebekom

»Abimelek jednom pogleda kroz prozor i opazi kako se Izak igra (*παίζοντα, jocantem*) sa svojom ženom Rebekom.« (*Post* 26,8) Ova divna misao iz Svetoga pisma, misao o Izakovoj zaigranosti (»milovanju«, kako je prevedeno na hrvatskom) s Rebekom, poslužiti će nam kao nadahnuće za naše promišljanje o kršćanskom razumijevanju slavlja. Naime, Izak se bojava priznati da mu je Rebeka žena, da ga ne bi ubili. Ipak, Abimelek saznaje da mu je Rebeka žena upravo po njegovoj igri s njom. Tu scenu Izakove igre s Rebekom nenadmašno je protumačio sv. Augustin. Augustina polazi od toga da je sasvim uobičajeno – dodao bih, to bi trebalo biti uobičajeno! – da se muševci igraju sa svojim ženama. Tu igru muža sa ženom on tumači kao »*spuštanje (descendere)* na razinu slabosti žene«, tako da muševci »nešto govore ili čine na način *miloga veselja*« (*blanda hilaritas*). Pritom muševci ne gube svoju muževnost, nego svoju snagu nježno smekšavaju. Augustin time savršeno opisuje odnos muža i žene. Uloga je muškarca da svojom zaigranošću izazove osmijeh na licu žene, što je možda i najvažnija uloga muškarca spram žene. No, te će zaigranosti

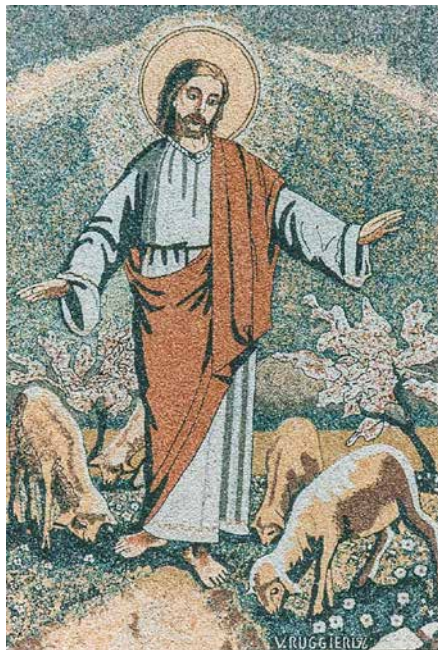
Gospodin nam je donio najveće moguće veselje jer je nas, grješnike i bijednike, pomilovao svojom božanskom prisutnošću, učinivši nas svojom zaručnicom, da budemo jedan duh s njim: »Tko prione uz Gospodina, jedan je duh.« (1Kor 6,17) Zato kršćani, slaveći euharistiju, ali i u svojem svakodnevnom životu, trebaju imati na licu milo veselje, lice miline i vedrine koje nam je darovao zaigrani novi Izak, Isus Krist.

biti samo ako se muškarci spuste na razinu žene, ako se ponizno prignu prema ženi, ako se nježno smekšaju i pritom joj nešto govore ili čine na način »miloga veselja«. Milo veselje odgovor je muškarca na žudnju svake istinske žene – ona svojim srcem šutke ili pak često i svojim riječima kazuje mužu: »Reci mi nešto lijepo.« Muž ne donosi ženi razuzdano, isprazno veselje, nego milo veselje, a to znači veselje koje miluje ženu. U tom je smislu susret žene i muškarca vrhunsko slavlje, a slavlje nije ništa drugo doli događaj igre, i to igre u kojoj se ljudi spuštaju (*descendere*) jedni prema drugima i donose jedni drugima milo veselje (*blanda hilaritas*), veselje kojim miluju jedni druge.

Augustin se tu ne zaustavlja. Izak i Rebeka za njega su slika odnosa Isusa Krista i Crkve. Krist je novi Izak, ukoliko se i on igrao s Crkvom, svojom Zaručnicom. U svojoj je božanskoj igri Krist nakratko sakrio svoje božanstvo, uzeo je lik sluge, prilagodio se svojoj Zaručnici da bi ljudska narav bila sposobna (*capax*) primiti božansku. I nastavlja dalje hiponski biskup: kao što je Izak »svojom igrom uspio zadobiti ljubav svoje žene, tako se i Bog zaigrao postavši čovjekom da se nastani među nama«. Dakle, Isus Krist donio nam je božansko, milo veselje, tako što se spustio na našu razinu, tako što se skrio u svojoj veličini, postao je slugom nama, a sve kako bismo mi postali jedno s njim. Nadovezujući se na Augustina, možemo reći da je kršćansko slavlje proslava božanske igre novoga Izaka, Isusa Krista: kada se sabiremo na molitvu, na euharistiju, sabiremo se da slavimo *milo veselje* koje nam je Krist darovao svojom božanskom igrom. A ta igra, čuli smo Augustina, ozbiljna je igra, ona je izričaj Božjega skrivanja vlastite naravi, ponizna smekšavanja njegove božanske snage tako što je uzeo lik sluge, tako što nam je odlučio služiti. Jednom riječju, Gospodin nam je donio najveće moguće veselje jer je nas, grješnike i bijednike, pomilovao svojom božanskom prisutnošću, učinivši nas svojom zaručnicom, da budemo jedan duh s njim: »Tko prione uz Gospodina, jedan je duh.« (1Kor 6,17) Zato kršćani, slaveći euharistiju, ali i u svojem svakodnevnom životu, trebaju imati na licu milo veselje, lice miline i vedrine koje nam je darovao zaigrani novi Izak, Isus Krist. I ne samo to. Tako što primaju igru Isusa Krista, tu istu njegovu igru trebaju donositi u ovaj svijet koji ili ne pozna igru u odveć grčevitoj ozbiljnosti, ili pak koji zna samo za igru bez miloga veselja, igru koja donosi isprazno veselje koje čini čovjeka još žalosnijim nego što je prije bio. Kršćani takoreći dopuštaju da im Gospodin »uštima«, ugodi žice njihove duše kako bi mogli primiti melodiju njegove božanske igre, kako bi bili, da se poslušim Davidovim psalmom, ljudi »vični svetomu klicanju«, tj. ljudi vični slavlju, koji »hode u sjaju lica« Kristova. (Ps 89,16)

Kako nas to Gospodin »uštima«, odnosno koje on uvjete stavlja pred nas da primimo njegovo slavlje? Ili pak što čovjek treba učiniti da primi Kristovu igru, njegovo slavlje, da bude čovjek koji je vičan svetom slavljenju i koji zrači Kristovim slavljem? Odgovor

nam opet daje igra Izaka i Rebeke. Rebeke u prijevodu znači »strpljivost«. Dakle, da bi mogao primiti spasenjsku igru novoga Izaka, Isusa Krista, da bi mogao istinski slaviti, biti vičan slavju, potrebna ti je strpljivost. Strpljivost podrazumijeva da smo ovdje, na ovom svijetu, hodočasnici, da nam ovaj svijet nije domovina i da žudimo za nebeskom domovinom. Kršćani su strpljivi zahvaljujući upravo žudnji za Kristom, jer ljubav prema njemu ne hrani se gledanjem, nego žudnjom. Isusa ljubimo premda ga

uopće nismo vidjeli i uopće ga ne vidimo. Stoga Krista ne ljubimo iz gledanja, nego ga ljubimo iz žudnje. Naša je ljubav prema Kristu *ljubav žudnje*. U toj smo ljubavi žudnje toliko obuzeti Isusom Kristom da nam ovozemaljske stvarnosti, sreće ili nesreće, ne mogu nimalo pomutiti milo veselje koje nam je on darovao svojom skrivenom prisutnošću. Vrhunac je strpljivosti da nam u ovom svijetu više ništa ne nedostaje, da ni u čemu više ne oskudijevamo: »Gospodin je pastir moj, ni u čem ja ne oskudijevam.« (Ps 23,1) U takvoj strpljivosti ne želiš imati više od onoga što imaš, a ne bojiš se ni izgubiti ono što imaš. Budući da u strpljivosti ni čemu više ne oskudijevaš, ne uzvisuješ se u sreći, ali i ne očajavaš u nesreći. Jedina oskudica, koju strpljivi kršćanin osjeća, jest oskudica Boga, nedostaje mu Bog: oskudica Boga potiskuje svaku drugu oskudicu ovoga svijeta. Iz toga slijedi da vjera čovjeka čini nesretnim ukoliko ga čini potrebitim Boga, prosjakom Boga. Dok sreće ovoga svijeta čovjeka čine nesretnim, nesreća vjere – oskudica Boga – čovjeka čini sretnim, daruje mu žudnju ljubavi. Dakle, ako nisi strpljiv, tj. ako ne želiš biti prosjak, hodočasnik ovdje, na ovom svijetu, u ljubavi žudnje prema Isusu Kristu, brak s novim Izakom, zajedništvo s njim u milom veselju u ovom životu, koji je jedna velika kušnja – i u srećama i u nesrećama – ne će dugo potrajati. Zato sv. Klement Aleksandrijski, tumačeći igru Izaka i Rebeke, daje pohvalu strpljivosti: »O razborita djetinja igro! O osmijehu pripomognut strpljivošću! O kralju nadziratelju! Veseo je duh onih koji su djeca u Kristu i koji žive u strpljivosti. Da, to je božanska igra.«

Strpljivost podrazumijeva da smo ovdje, na ovom svijetu, hodočasnici, da nam ovaj svijet nije domovina i da žudimo za nebeskom domovinom. Kršćani su strpljivi zahvaljujući upravo žudnji za Kristom, jer ljubav prema njemu ne hrani se gledanjem, nego žudnjom. Isusa ljubimo premda ga uopće nismo vidjeli i uopće ga ne vidimo. Stoga Krista ne ljubimo iz gledanja, nego ga ljubimo iz žudnje. Naša je ljubav prema Kristu ljubav žudnje. U toj smo ljubavi žudnje toliko obuzeti Isusom Kristom da nam ovozemaljske stvarnosti, sreće ili nesreće, ne mogu nimalo pomutiti milo veselje koje nam je on darovao svojom skrivenom prisutnošću.

Rembrandt Van Rijn,
Izak i Rebeka, 1667.

Slavlje je prijelaz iz običnoga u neobično, iz svakidašnjega u nesvakidašnje, ono je doticaj s nečim velikim, s onim što nas nadilazi. A današnji čovjek bez vjere samo još slavi slavlje, a to znači samoga sebe, svoju vlastitu zabavu.

Misliti na Krista ne misleći na sebe

Tako nam igra Izaka i Rebeke, miloga veselja i strpljivosti, pokazuje zašto je čovjek bez vjere nesposoban za slavlje. Slavlje se također može promotriti i pod još jednim vidom. Naime, smisao je slavlja da se slavi sadržaj nečega što se slavi. Slavlje je prijelaz iz običnoga u neobično, iz svakidašnjega u nesvakidašnje, ono je doticaj s nečim velikim, s onim što nas nadilazi. A današnji čovjek bez vjere samo još slavi slavlje, a to znači samoga sebe, svoju vlastitu zabavu. Zato su današnja slavlja tako dosadna, hladna, grčevita. Ljudi se okupljaju da bi slavili sami sebe, svatko pojedinačno slavi samoga sebe. U slavlju ne dotiču ni bližnjega, a kamoli nešto veliko, koje se nalazi u slavlju. Vrte se oko sebe i zato su tako napeti, neopušteni. Moraju se napiti, nadrogirati da bi se opustili i slavili, i tako – zamisli ironije – opet slavili sebe! A Izak i Rebeka kazuju nam da je slavlje tako jednostavno za onoga koji vjeruje u Boga. Vjera je slavlje Boga, a ne sebe. I tko je naučio slaviti Boga, naučio je slaviti i radovati se svemu što je veliko u svakom slavlju. Da, taj nikada ne slavi sebe u slavlju, nego slavi Boga u svemu onom što slavi. Temelji uvjet za istinsko slavlje jest zaborav samoga sebe, ali to je takav zaborav u kojem se više misli na Drugoga, Boga, nego na sebe samoga: *tako misliš na Boga da ne misliš na sebe samoga*. Rekoh da današnji bezbožni čovjek ne uspijeva ništa slaviti jer je u svemu uvijek prisutno njegovo sebično srce, on odveć misli na sebe. On negdje u svojem srcu zna da nema slavlja bez zaborava samoga sebe pa sebe pokušava zaboraviti, ne misliti na sebe, pomažući si raznim opijatima. U igri Izaka i Rebeke saznajemo na koji način mi kršćani ne mislimo na sebe, što nam omogućuje da budemo ljudi vični slavlju. Prvo, Izak, odnosno novi Izak, Isus Krist, tako se zaigrao da je zaboravio svoju božansku narav te je u svojoj božanskoj naravi uzeo našu ljudsku narav: mislio je na nas ne

misleći na sebe. Pritom nije izgubio svoju božansku moć, nego ju je smekšao, skrio, sagnuo se i spustio se k nama da nas obdari svojim božanskim, milim veseljem. Ako je to učinio Izak, Isus Krist, sam Bog, ako je Bog mislio na nas ne misleći na sebe, koliko bismo mi to tek trebali učiniti, osobito što od nas Krist očekuje nešto neizmjerljivo lakše. Što je to neizmjerljivo lakše? Mi ne trebamo ne misliti na sebe tako što bismo se morali spustiti da uzmemo nešto manje od sebe, nego nešto neizmjerljivo veće od sebe, da primimo samoga Boga! Ne moramo se spustiti (*descendere*) da uzmemo, primjerice, lik miša, nego smo pozvani spustiti se u vjeri u Isusa Krista da se podignemo, da uzmemo lik samoga Boga u Isusu Kristu. No, kao što rekoh, nema istinskoga slavlja bez toga spuštanja, nema slavlja i miloga veselja, a nema ni božanske igre, dokle god se ne spustimo, ne ponizimo i time prestanemo misliti na sebe misleći na Krista. Dokle god iz slavlja vrišti naš ego, dokle god mislimo na sebe, nema slavlja. Drugo, Rebeka označava strpljivost, a strpljivost je također stav onoga koji misli više na Krista nego na sebe, više misli na nebo negoli na zemlju, misli na Krista tako što u žudnji ljubavi ne misli na sebe.

Više dužnici nego darivatelji

Misliti na Krista ne misleći na sebe, kao uvjet istinskoga slavlja, može se još bolje shvatiti ako uzmemo ozbiljno Kristove riječi: »Zar duguje zahvalnost služi jer je izvršio što mu je naređeno? Tako i vi: kad izvršite sve što vam je naređeno, recite: 'Sluge smo beskorisne! Učinismo što smo bili dužni učiniti!'« (Lk 17,9-10) Krist nam kazuje da, što god mi činili za Boga i za bližnjega, to uvijek trebamo činiti imajući u vidu da smo više dužnici, nego darivatelji. Da, uvijek je naše djelo više *dug, nego dar*. Zato u kršćanina nema mjesta za oholost: činiš li što u svojem životu, uvijek imaj na umu da si manje darivatelj, odnosno da si uvijek više dužnik, dužnik koji uzvraća na dar koji si besplatno primio. Kakav je to dug? To je dug koji dolazi iz činjenice da nas je Bog ne samo bez nas stvorio, nego nas je i *gratis* spasio. I tako nas je učinio svojim dužnicima. I sve što imamo, Božji je dar, tako da i sve što »darujemo« Bogu i bližnjemu, samo darujemo kao dužnici: zato su sva naša djela uvijek *više dugovi negoli besplatni darovi*. O, kako bi se samo slomila naša oholost, koliko bismo tek počeli manje misliti na sebe, a više na Boga, kako bismo li tek bili vični Kristovu slavlju, kada bismo si uvijek iznova dozivali u svijest da smo više dužnici nego darivatelji, da su sva naša djela više dug negoli besplatni dar. I tada bismo išli na slavlje euharistije ili na bilo koje drugo molitveno slavlje poniznije, nježnije, štoviše, silovito bismo htjeli ići na euharistijsko slavlje da barem donekle vratimo dug za veliki Kristov besplatni dar miloga veselja. I svako drugo slavlje bilo bi poniznije, nježnije, jer bismo se uvijek s bližnjima osjećali više dužnici nego darivatelji.

Iz svega navedenoga vidljivo je da za nas kršćane slavlje nije nešto što mi proizvodimo, što mi stvaramo, nego je slavlje nešto što mi primamo kao dar, kao dar novoga Izaka, njegove božanske igre. Mi

Krist nam kazuje da, što god mi činili za Boga i za bližnjega, to uvijek trebamo činiti imajući u vidu da smo više dužnici, nego darivatelji. Da, uvijek je naše djelo više dug, nego dar. Zato u kršćanina nema mjesta za oholost: činiš li što u svojem životu, uvijek imaj na umu da si manje darivatelj, odnosno da si uvijek više dužnik, dužnik koji uzvraća na dar koji si besplatno primio.

Hubert i Jan van Eyck,
Klanjanje janjetu, 1432.

»Radujmo se i veselimo se i dajmo mu slavu. Jer došao je dan svadbe Jaganjčeve, njegova se zaručnica pripremila« (Otk 19,7).

pak slavimo samo tako što se pridružujemo tomu slavlju, tako što se odazivamo na njegov poziv na slavlje. Zato Krist i koristi sliku svadbe za Božje kraljevstvo. Ne treba puno ni spominjati koliko je važno u ovom sumornom i tmurnom svijetu, koji poznaje samo luđačko ili pak isprazno slavlje, da kao kršćani budemo osobe slavlja, osobe koje će, poput Rebeke, strpljivo podnositi ovaj prolazni život, ali tako da na licima nosimo milo veselje razigranoga i luckastoga Boga, Isusa Krista. Da, to milo veselje mora se pokazati i na našem tijelu, našem licu, na usnama i ustima, na pogledu, u našem hodu, na cijelom tijelu. Zato i sv. Jeronim piše da se u Crkvi duhovna radost (*mentis laetitia*) izriče u gesti tijela (*gestu corporis*). Dok bezbožnici imaju tmurna lica, od grča preklopljene usne (kako ih samo stišću dok govore), ubojit pogled moći, hod dignute glave, mi kršćani milim veseljem prožimamo svoje tijelo. Tijelo nam postaje slavljeničko tijelo. I ne samo to. Kršćani sve što čine u ovom životu trebaju činiti milim veseljem (*blanda hilaritate*). Naime, možeš činiti dobro, ali ako ne činiš

dobro veselo, tada se to dobro čini bez tebe. Zato je važno ne samo činiti dobro, nego *dobro činiti na dobar način*, a to je upravo milo veselje, jer »Bog ljubi vesela darivatelja« (2Kor 9,7). Majka si, ali budi majka veselo, otac si, ali budi otac veselo, radiš u uredu, radi to veselo, svećenik si ili župnik, djeluj veselo. Svaka euharistija igra je našega Izaka, Isusa Krista, s nama, njegovim Rebekama. I nakon svake euharistije Abimeleci ovoga svijeta trebali bi vidjeti da smo mi zaista Izakove »žene«, učenici Isusa Krista, da sve više odrazujemo izvana i iznutra Kristovu slavu: »A svi mi, koji otkrivenim licem odrazujemo slavu Gospodnju, po Duhu se Gospodnjem preobražavamo u istu sliku – iz slave u slavu.« (2Kor 3,18)

LITURGIJSKI KALENDAR

STUDENI

- 1 U SVI SVETI**
2 S Spomen svih vjernika pokojnika, *spomendan*
3 Č Svagdan; *ili: Sv. Martin iz Porresa*
 Fil 3,3-8a; Ps 105,2-7; Lk 15,1-10
4 P Sv. Karlo Boromejski, biskup, *spomendan*; od dana:
 Fil 3,17-4,1; Ps 122,1-5; Lk 16,1-8
5 S Svagdan: Fil 4,10-19; Ps 112,1-2.5-6.8a.9; Lk 16,9-15
6 N TRIDESET I DRUGA NEDJELJA KROZ GODINU
7 P Svagdan: Tit 1,1-9; Ps 24,1-4ab.5-6; Lk 17,1-6
8 U Svagdan; *ili: Bl. Gracija Kotorski, redovnik*
 Tit 2,1-8.11-14; Ps 37,3-4,18.23.27.29; Lk 17,7-10
9 S POSVETA LATERANSKE BAZILIKE, *blagdan*; vl.:
 Ez 47,1-2.8-9.12 (ili: 1Kor 3,9c-11.16-17);
 Ps 46,2-3.5-6.8-9; Iv 2,13-22
10 Č Sv. Leon Veliki, papa i crkveni naučitelj, *spomendan*;
 od dana: Flm 7-20; Ps 146,6c-10; Lk 17,20-25
11 P Sv. Martin Tourski, biskup, *spomendan*; od dana:
 2Iv 4-9; Ps 119,1-2.10-11.17-18; Lk 17,26-37
12 S Sv. Jozafat, biskup i mučenik, *spomendan*; od dana:
 3Iv 5-8; Ps 112,1-6; Lk 18,1-8
13 N TRIDESET I TREĆA NEDJELJA KROZ GODINU
14 P Sv. Nikola Tavelić, prezbiter i mučenik, *spomendan*;
 Otk 1,1-4; 2,1-5a; Ps 1,1-4.6; Lk 18,35-43
15 U Svagdan; *ili: Sv. Albert Veliki, biskup i crkveni naučitelj*
 Otk 3,1-6.14-22; Ps 15,2-5; Lk 19,1-10
16 S Svagdan; *ili: Sv. Margareta Škotska; ili: Sv. Gertruda, djevica*: Otk 4,1-11; Ps 150,1-6; Lk 19,11-28
17 Č Sv. Elizabeta Ugarska, redovnica, *spomendan*;
 od dana: Otk 5,1-10; Ps 149,1-6a.9b; Lk 19,41-44
18 P Svagdan; *ili: Posveta bazilikâ sv. Petra i Pavla, apostola*:
 Otk 10,8-11; Ps 119,14.24.72.103.111.131; Lk 19,45-48
19 S Svagdan: Otk 11,4-12; Ps 144,1-2.9-10; Lk 20,27-40
20 N ISUS KRIST KRALJ SVEGA STVORENJA
21 P Prikazanje Blažene Djevice Marije, *spomendan*;
 vl.: Zah 2,14-17; Otp. pj.: Lk 1,46-55; Mt 12,46-50
22 U Sv. Cecilija, djevica i mučenica, *spomendan*; od dana:
 Otk 14,14-19; Ps 96,10-13; Lk 21,5-11
23 S Svagdan; *ili: Sv. Klement I., papa i mučenik; ili: Sv. Kolumban, opat*: Otk 15,1-4; Ps 98,1-3b.7-9; Lk 21,12-19
24 Č Sv. Andrija Dung-Lac, prezbiter, i drugovi, mučenici,
spomendan; od dana: Otk 18,1-2.21-23; 19,1-3.9a;
 Ps 100,1b-5; Lk 21,20-28
25 P Svagdan; *ili: Sv. Katarina Aleksandrijska, djev. i muč.*:
 Otk 20,1-4.11 – 21,2; Ps 84,3-6a.8a; Lk 21,29-33
26 S Svagdan: Otk 22,1-7; Ps 98,1-7; Lk 21,34-36

Svetkovina Svih svetih

1. studenoga 2022.

ULAZNA PJESMA

Radujmo se svi u
Gospodinu! Svetkujmo
blagdan u čast svih svetih:
njihovu se blagdanu
raduju anđeli i zajedno s
njima slave Sina Božjega.

ZBORNA MOLITVA

Svemogućí vječni Bože,
danas zajedno slavimo
zasluge svih svetih.
Molimo te: što je više
zagovornika, udijeli nam i
veće obilje svoga milosrđa.
Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Gospodine, neka ti budu
mili ovi prinosi na čast svih
svetih: oni su već postigli
besmrtnost, daj da se
zauzmu za naše spasenje.
Po Kristu.

PRIČESNA PJESMA

Blago čistima u srcu: oni
će Boga gledati! Blago
mirotvorcima: oni će se
sinovima Božjim zvati!
Blago progonjenima
zbog pravednosti:
Njihovo je kraljevstvo
nebesko! (Mt 5, 8-10)

POPRIČESNA MOLITVA

Bože, ti si jedini svet i u
svim svecima častimo
tvoja čudesna djela.
Molimo te: posveti nas
da te ljubimo iznad svega
te nas, zemaljske putnike,
od ovog stola privedi
na gozbu u nebeskoj
domovini.
Po Gospodinu.

Prvo čitanje Otk 7,2-4.9-14

Vidjeh, eno velikoga mnoštva, što ga nitko ne mogaše izbrojiti, iz svakoga plemena i jezika.

Čitanje Knjige Otkrivenja svetog Ivana apostola

Ja, Ivan, vidjeh drugoga jednog anđela gdje uzlazi od istoka sunčeva s pečatom Boga živoga. On povika iza glasa onoj četvorici anđela kojima bi dano nauditi zemlji i moru: »Ne udite ni zemlji ni moru ni drveću dok ne opečatimo sluge Boga našega na čelima!« I začu-jem broj opečaćenih – sto četrdeset i četiri tisuće opečaćenih iz svih plemena sinova Izraelovih. Nakon toga vidjeh: eno velikoga mnoštva, što ga nitko ne mogaše izbrojiti, iz svakoga naroda, i plemena, i puka, i jezika! Stoje pred prijestoljem i pred Jaganjcem odjeveni u bijele haljine; palme im u rukama. Viču iza glasa: »Spasenje Bogu našem koji sjedi na prijestolju i Jaganjcu!«

I svi anđeli, što stajahu uokolo prijestolja i starješina i četiriju bića, padoše pred prijestoljem nice, na svoja lica, i pokloniše se Bogu govoreći: »Amen! Blagoslov i slava, i mudrost, i zahvalnica, i čast i moć i snaga Bogu našem u vijeke vjekova. Amen.«

I jedan me od starješina upita: »Ovi odjeveni u bijele haljine, tko su i odakle dođoše?« Odgovorih mu: »Gospodine moj, ti to znaš.« A on će mi: »Oni dođoše iz nevolje velike i oprali su haljine svoje i ubijelili ih u krvi Jaganjćevoj.«

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 24,1-4b.5-6

Pripjev: Takav je naraštaj onih koji traže lice tvoje, Gospodine!

Gospodnja je zemlja i sve na njoj,
svijet i svi koji na njemu žive.

On ga na morima utemelji
i na rijekama učvrsti.

Tko će uzici na Goru Gospodnju,
tko će stajati na svetom mjestu njegovu?

Onaj u koga su ruke nedužne i srce čisto:
duša mu se ne predaje ispraznosti.

On blagoslov prima od Gospodina
i nagradu od Boga, Spasitelja svoga.
Takav je naraštaj onih koji traže njega,
koji traže lice Boga Jakovljeva.

MOLITVA VJERNIKA

Braća i sestre, spominjući se danas svih znanih i neznanih svetaca koji su dobrim djelima trajno obogatili ovaj svijet, uputimo Bogu Ocu svoje iskrene molitve:

1. Sveti nas Ivan apostol uči kako smo po Božjoj ljubavi zadobili milost nazivati se njegovom djecom. Daj da tvoja Crkva, svjesna tog milosnog dara, u svakome čovjeku prepoznaje Božje lice, molimo te.
2. Pastiri su tvoje Crkve pozvani biti navjestitelji Istine. Obdari ih Duhom mudrosti i daj da u poučavanju donose plodove svetosti, molimo te.
3. Mnogi su ljudi poradi dobrih i uzvišenih djela prozvani svetima. Daj da nas njihova djela nadahnjuju za vršenje tvoje svete volje u svakodnevnim izazovima današnjice, molimo te.
4. Tvoj nas Sin u današnjem evanđelju uči smislu života u ljubavi i poniznosti. Daj da u svakoj životnoj situaciji zahvaljujemo za dar vjere i spremno nasljedujemo njegov nauk, molimo te.
5. Mnogi su pokojni usnuli, a da za ovom zemaljskog života nisu bila primijećena njihova dobra djela. Nagradi ih vječnim mirom u svome Kraljevstvu za svako djelo milosrđa koje su iskazivali bližnjima, molimo te.

Bože Oče, zahvalni za dar života svih svetih i blaženih koji su nam svojim primjerom pokazali kako slijediti tvoj put, poslušaj ove naše molitve i daj da neprestano i u svemu tražimo tvoju svetu volju, te je spremno vršimo. Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

Drugo čitanje 1Iv 3,1-3

Čitanje Prve poslanice svetoga Ivana apostola

Pređragi! Gledajte koliku nam je ljubav darovao Otac: djeca se Božja zovemo, i jesmo. A zato nas svijet ne poznaje što ne poznaje njega. Ljubljeni, sad smo djeca Božja i još se ne očitova što ćemo biti. Znamo: kad se očituje, bit ćemo njemu slični jer vidjet ćemo ga kao što jest. I tko god ima tu nadu u njemu, čisti se kao što je on čist.

Riječ Gospodnja.

Pjesma prije evanđelja Mt 11,28

Dođite k meni svi vi, izmoreni i opterećeni, i ja ću vas odmoriti, govori Gospodin.

Evanđelje Mt 5,1-12a

Čitanje svetoga Evanđelja po Mateju

U ono vrijeme: Isus, ugledavši mnoštvo, uzide na goru. I kad sjede, pristupe mu učenici. On progovori i stane ih naučavati: »Blago siromasima duhom: njihovo je kraljevstvo nebesko! Blago ožalošćenima: oni će se utješiti! Blago krotkima: oni će baštiniti zemlju! Blago gladnima i žednima pravедnosti: oni će se nasititi! Blago milosrdnima: oni će zadobiti milosrđe! Blago čistima srcem: oni će Boga gledati! Blago mirotvorcima: oni će se sinovima Božjim zvati! Blago progonjenima zbog pravédnosti: njihovo je kraljevstvo nebesko! Blago vama kad vas – zbog mene – pogrde i prognaju i sve zlo slažu protiv vas! Radujte se i kličite: velika je plaća vaša na nebesima! Ta progonili su tako proroke prije vas!«

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	623.2	Radujmo se svi
ili	175	O Srce, Sina Božjega
Otpjevni psalam:		Takav je naraštaj (ŽV 11/2009)
Prinosna:	237	Mir svoj, o Bože
Pričesna:	287	Blaženstva (ili ŽV 11/2005)
ili	186	Sva ljubavi mi Isuse
	146	Duša moja
Završna:	688	Otkupitelju, Isuse

Nîti vječne radosti tkamo s Bogom i s drugima

Svetost – Program života za kršćanina

Prvi učenici, kršćani, nazivali su se različitim imenima: Galilejci, Nazarećani, kršćani-pomazani, ljudi puta, braća, vjerujući, učenici Gospodinovi, savršeni, i sveti. Što je to što ih je činilo svetima? Što je to što danas i nas ujedinjuje sa svima svetima koji su nam prethodili i sada uživaju vječnu slavu, kao i sa svetom braćom i sestrama diljem svijeta što žive Kristov program blaženstva? Znamo kako pred izbore ili pred razne kandidature sami kandidati donose svoj program koji žele ostvarivati zajedno s drugima. Tako i Isus na početku svog javnog djelovanja iznosi svoj program koji i mi želimo provoditi u našim životima. Pogledajmo osam nîti radosnog tkanja Božjeg života.

Stvoreni smo čudesno – otkani u dubini zemlje za radost na zemlji i u vječnosti

Prva nît vječne radosti – Blago siromasima duhom njihovo je kraljevstvo nebesko. Što znači biti siromašan u duhu, u svjetlu Evanđelja? Isus svoje učenike proglašava blaženima jer su postali siromašni u duhu. Ideal kršćanina nije siromaštvo, nego ljubav. Bog ne želi da ljudi pate, nego želi da naša dobra dijelimo jedni s drugima. Kada dijelimo ono što nam je Bog dao na upravljanje, tada postajemo siromašni jer ne držimo za sebe nego postajemo bogati s drugima. Siromašni duhom znači oslobađati se onoga što imamo dijeleći drugima kao što je npr. inteligencija, sposobnosti, materijalna dobra, ... Sve nam je to Bog darovao kako bismo dijelili s drugima. Ideal na kraju života bio bi reći: ostao sam siromašan, dao sam svoj život za ljubav i iz ljubavi. Isus je dao sebe do kraja i to vidimo na križu.

Druga nît vječne radosti – Blago ožalošćenima, oni će se utješiti. Ovo blaženstvo je utjecalo i na krivo razumijevanje duhovnog života i još i danas nekad imamo takav stav. Osobe koje veličaju bol jer misle da su tako bliže Bogu; to nije povezano s blaženstvom. Ovdje nazvani blaženima su oni koji

sa strašću žive svoj život želeći stvoriti jedan novi svijet ovdje na zemlji. Osobe koje se svim silama trude, pred kakvom se zapravo realnošću života nalaze? Svijet je u ratu, izložen pritiscima, lažima, čini se kao da se Boga isključuje; svijet u kojem nema vrijednosti. Kada učenik vidi ovaj svijet ne može se radovati, nego tuguje, tuguje jer želi drugačiji svijet, svijet kakav je Bog došao navijestiti. Pravi učenik pati i tuguje zbog toga. Blago onome tko osjeća strast za stvaranjem jednog boljeg svijeta i tko tuguje jer je osjetljiv za Božju stvar. Nemojmo se obeshrabriti graditi jedan bolji svijet, zajedno, iako ponekad ožalošćeni.

Treća nît vječne radosti – Blago krotkima srcem, oni će baštiniti zemlju. Jesu li krotki oni koji izbjegavaju svaki mogući sukob? Tko je krotak u Sv. Pismu? Psalam 37 nam predstavlja čovjeka koji živi krotko, kao i mnogi drugi psalmi. Krotak čovjek neće odmah reagirati ljutnjom jer će si učiniti zlo. Krotak čovjek nenasilno rješava sukobe. Isus kaže: Učite se od mene jer sam krotak i ponizna srca (jedini put kada Isus opisuje kakvo je njegovo srce). Isus je doživljavao konflikte u svom životu, ali se suočavao s poteškoćama i konfliktima tako što je na zlo reagirao s ljubavlju, a ne nasilno. Nije na nasilje odgovarao nasiljem, nego je odgovarao ljubavlju. Blago onima koji na zlo ne odgovaraju zlom, nego uspijevaju ljubavlju pronalaziti način kako živjeti. U našim obiteljima je uistinu toliko situacija kada nam je potrebno nadići zlo ljubavlju.

Četvrta nît vječne radosti – Blago gladnima i žednima pravednosti. To su osnovne potrebe – glad i žeđ. Pravednost jest dati svakome ono što mu pripada. Pravednost Božja, novi svijet koji Bog želi na zemlji, znači da se svi ljudi doživljavaju kao braća i sestre, dijeleći dobra koja imaju, dijeleći bol braće i sestara. Blažen je onaj tko želi ostvariti Božju pravednost na ovome svijetu. Bit će nasićeni. Uvijek se u blaženstvima upućuje na nadu. Oni koji se trude oko boljeg svijeta, stvaraju Božji svijet.

Cosimo Rosselli, *Propovijed na gori*, 1481. – 1482.

Peta nîť vječne radosti – Blago milosrdnima, zadobit će milosrđe. Nekada se pitamo u životu da li biti milosrdni ili dopustiti da drugi budu kažnjeni? Biti milosrdan znači ljubiti na bezuvjetan i vjeran način. Ništa Božju ljubav ne može umanjiti da ljubi. Biti milosrdan znači ljubiti kako je Isus ljubio. A takav oblik milosrđa ne znači zažmiriti na jedno oko, nego voljeti i prihvaćati drugu osobu iako je pogriješila. Bog je milosrdan jer ništa ne može njega spriječiti da voli, da ljubi, da o-bog-ati čovjeka. Milosrdno ljubiti znači primijetiti drugu osobu, suosjećati s njom i olakšati patnju kroz koju trenutno prolazi.

Šesta nîť vječne radosti – Blago čistima srce, oni će Boga gledati. Srce je simbol donošenja odluka. Čisto znači ono što je nepomiješano drugim tvarima kao npr. čisto zlato, čista kava. Čisti srcem jesu oni koji donose odluke u svom životu u skladu s Božjom voljom – nisu nošeni drugim interesima, nego interesom Božje ljubavi prema istini. To su odluke čistog srca. Spasonosno je i zdravo imati dugoročne ciljeve u životu, ali isto tako i one kraće.

Sedma nîť vječne radosti – Blago mirotvorcima. Mirotvorci nisu oni koji izbjegavaju konflikte, koji su dobri sa svima. Mirotvorci su oni koji se zalažu da se stvori svijet u kojem prevladava mir, svijet u kojem će biti radost za sve. To su osobe koja gradi mir. Tko se zalaže na političkom, kulturnom, vjerskom, društvenom, obiteljskom, crkvenom planu. Oni

će se zvati sinovima Božjim. To znači da će ih Bog smatrati svojim sinovima, da će se Bog u nama prepoznati. Ovo je uistinu jedno od ljepših obećanja koja se za zemaljskog života može ispuniti među ljudima: biti nazvan Božjim sinom.

Osma nîť vječne radosti – Blago progonjenima zbog pravednosti. Oni koji žele ovakav svijet će biti progonjeni, jer to nisu pravila ovoga svijeta. Tko slijedi Božja blaženstva naći će se u sukobu sa svijetom, no Bog nas prepoznaje po tome kako činimo i što radimo.

Euharistija – povratak s gore u realnost života – izazov svetosti

Ovo su naša blaženstva i to je program s kojim je Isus započeo svoju poduku na gori. I mi smo se danas popeli na goru euharistije, gdje god ju slavili. Neka nam Gospodin pomogne da se s ove gore spustimo u naše domove preobražena srca, misli i djela moleći Gospodina za odvažno življenje programa vječnog života počevši od sredine u kojoj živimo. Svetost je posljedica radosnog življenja blaženstava. Pred nama je mnoštvo divnih primjera koji su utjelovili blaženstva, a sve nas povezuje nîť Kristovog života, zlatna nîť vječnosti, protkana Kristovim Duhom u živim udovima Mističnog Tijela Kristova, Crkve, putujuće i slaveće. Amen.

Josip Bošnjaković

Spomen svih vjernika pokojnika

2. studenoga 2022.

ULAZNA PJESMA

Bog koji uskrisi Krista
od mrtvih oživjet će i
smrtna tijela naša
po Duhu svome koji
prebiva u nama.
(Usp. Rim 8, 11)

ZBORNA MOLITVA

Bože, tvoj je Sin pobijedio
smrt i prešao u nebo.
Udijeli svojim vjernim
mrtvima, koji su nadvladali
ovaj smrtni život,
da navijeke gledaju tebe,
svoga Stvoritelja i
Otkupitelja.
Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Gospodine, primi ovaj
prinos što ti ga prikazu-
jemo za svu braću i sestre
koji su usnuli u Kristu: ova
jedinstvena žrtva nek im
raskine lance smrti te uđu
u vječni život.
Po Kristu.

PRIČESNA PJESMA

Iščekujemo Spasitelja,
Gospodina našega Isusa
Krista: on će preobraziti
ovo naše bijedno tijelo i
suobličiti ga tijelu svome
slavnome. (Fil 3, 20-21)

POPRIČESNA MOLITVA

Gospodine, prinijeli smo
žrtvu za tvoje pokojne
sluge. Dao si im milost
krštenja, po velikom
milosrđu uvedi ih u
puninu vječne radosti.
Po Kristu.

Prvo čitanje Job 19,1.23-27a

Ja znadem: moj Izbavitelj živi.

Čitanje Knjige o Jobu

Job progovori i reče:

O kad bi se riječi moje zapisale
i kad bi se u mjed tvrdu urezale;
kad bi se željeznim dljetom i olovom
u spomen vječan u stijenu uklesale!
Ja znadem dobro: moj Izbavitelj živi
i posljednji će on nad zemljom ustati.
A kad se probudim, k sebi će me dići:
iz svoje ću puti tad vidjeti Boga.
Njega ja ću kao svojega gledati.

Riječ Gospodnja

Otpjevni psalam Ps 27,1.4-5.7.8b-9a.13-14

Pripjev: Vjerujem da ću uživati dobra Gospodnja u zemlji živih.

Gospodin mi je svjetlost i spasenje:

koga da se bojim?

Gospodin je štit života moga:

pred kime da strepim?

Za jedno molim Gospodina,

samo to ja tražim:

da živim u Domu Gospodnjem

sve dane života svoga,

da uživam milinu Gospodnju

i Dom njegov gledam.

Slušaj, Gospodine, glas moga vapaja,

milostiv mi budi, usliši me!

Lice tvoje, Gospodine, ja tražim.

Ne skrivaj lica svoga od mene!

Vjerujem da ću uživati dobra Gospodnja

u zemlji živih.

U Gospodina se uzdaj, ojunači se,

čvrsto nek bude srce tvoje:

u Gospodina se uzdaj!

Drugo čitanje Rim 5,5-11

Opravdani krvlju njegovom, spasit ćemo se po njem od srdžbe.

Čitanje Poslanice svetoga Pavla apostola Rimljanima

Braćo: Nada ne postiduje. Ta ljubav je Božja razlivena u srcima našim po Duhu Svetom koji nam je dan! Doista, dok mi još bija-
smo nemoćni, Krist je, već u to vrijeme, za nas bezbožnike umro.

Jacopo Robusti Tintoretto,
Raj, 1588.–1592.

Zbilja, jedva bi tko za pravedna umro; možda bi se za dobra tko i odvažio umrijeti. A Bog pokaza ljubav svoju prema nama ovako: dok još bijasmo grješnici, Krist za nas umrije. Koliko li ćemo se više sada, pošto smo opravdani krvlju njegovom, spasiti po njem od srdžbe? Doista, ako se s Bogom pomirismo po smrti Sina njegova dok još bijasmo neprijatelji, mnogo ćemo se više, pomireni, spasiti životom njegovim. I ne samo to! Dičimo se u Bogu po Gospodinu našem Isusu Kristu po kojem zadobismo pomirenje.

Riječ Gospodnja.

Pjesma prije Evanđelja Iv 6,37-40

Blagoslovljen si, Oče, Gospodaru neba i zemlje, što si otajstva Kraljevstva objavio malenima.

Evanđelje Iv 6,37-40

Tko vjeruje u Sina ima život vječni i ja ću ga uskrisiti u posljednji dan.

Čitanje svetog Evanđelja po Ivanu

U ono vrijeme: Reče Isus mnoštvu: »Svi koje mi daje Otac doći će k meni, i onoga tko dođe k meni neću izbaciti; jer sidoh s neba ne da vršim svoju volju, nego volju onoga koji me posla. A ovo je volja onoga koji me posla: da nikoga od onih koje mi je dao ne izgubim, nego da ih uskrisim u posljednji dan. Da, to je volja Oca mojega da tko god vidi Sina i vjeruje u njega, ima život vječni i ja da ga uskrisim u posljednji dan.«

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	724 ili 751	Pokoj vječni
Otpjevni psalam:		Vjerujem da ću uživati (ŽV 5/2011)
Prinosna:	316	Primi, Bože, ovu žrtvu
ili	XVII	O Bože, ti si oduvijek
	747	O nado naša
Pričesna:	733	Svjetlost vječna
	154	Žeđa duša moja
		Kruše života (ŽV 7/2022)
Završna:	746	O Kriste, Kralju svemoćni
ili	236	U onaj Dan

MOLITVA VJERNIKA

Braćo i sestre, spominjući se svih dragih pokojnika koji su s ovoga svijeta, u vjeri u vječni život, otišli ispred nas, uputimo nebeskom Ocu ponizne prošnje:

1. Danas tvoja Crkva moli za duše svih pokojnih. Ispuni na njima svoje obećanje koje si nam dao – da po vjeri u tvoga Sina imamo otkupljenje i vječnost u nebesima, molimo te.
2. Tvoji su svećenici djelitelji milosnog pomaganja i oprostjenja grijeha u posljednjim trenucima ovozemaljskog života. Daj da svakom čovjeku ispune srce nadom u vječni život u nebesima, molimo te.
3. Prolaznost je života vidljiva na svakom koraku. Ukloni od nas strah od tjelesne smrti i daj da na ovaj život gledamo kao na priliku za vršenje djela milosrđa i ljubavi, molimo te.
4. Mnogi su narodi ranjeni ratovima i njihove obitelji svakodnevno ostaju bez svojih bližnjih. Budi im utjeha u njihovim bolima i podaj čvrstu vjeru u pobjedu dobra nad zlom, molimo te.
5. Naši su dragi pokojni usnuvši napustili ovaj svijet. Budi uz njih te im iskaži svoje milosrđe kako bi te slavili u zajedništvu sa svima svetima u nebesima, molimo te.

Nebeski Oče, svi ćemo se jednom suočiti s prolaznošću i naći pred tvojim licem. Daj da ovaj život koji si nam darovao, proživimo vršeći dobra djela te pogleda prepunog nade kroćimo prema vječnosti.

Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

Pogleda uprta u vječnost

Spomen svih vjernih pokojnika – Dušni dan

Među neupitnim istinama ljudskoga života koje neizostavno svaki čovjek iskusi postoji ona istina o smrti. Jer nema ljudskog života kojemu smrt nije kao sjena ili naličje, kao neizbježna vjerna pratilja. Svakome čovjeku smrt je činjenica s kojom se ima suočiti, ma koliko u sebi nosio žeđ i želju za životom. Upravo mu smrt ne dopušta da život shvaća kao zemaljsku idilu, već daleko drukčiju zbiljnost pred kojom ne može zatvarati oči. Smrt koja u svojem pohodu ne zaobilazi nijednoga čovjeka, svakome daje dovoljno poticaja da se ozbiljno pozabavi činjenicom da nam nije dano na zemlji živjeti beskonačno, do kraja isplanirano i isprogramirano, već vrlo konačno i neizvjesno. Ako išta, onda nas smrt upozorava i doziva nam u svijest da nismo neograničeni i besmrtni u ovome svijetu, već bića podložna raspadljivosti i u svojoj konstituciji krhka.

Iza granice smrti

I dok se kao ljudi nalazimo pred tako važnom i snažnom činjenicom smrti, s druge strane, onome koji vjeruje u živoga Boga, smrt ne govori ništa bitnoga, što mu već nije Bog svojim životom, riječima i djelima poručio. Štoviše, smrt ne može čovjeku ostaviti takvu i toliku pouku i poruku koju mu može ostaviti sam Bog. Tko je primio dar vjere i s vjerom promatra život, pa i onda kada je pun neizvjesnosti i zagonetki, on ipak dobro zna da smrt ne izgovara istinu, barem ne cjelovitu, o čovjeku i njegovu životu. Smrt može izgovoriti samo djelomičnu istinu, za razliku od istine koju izgovara Život. Smrt nije put u život, već je prepreka životu da se ostvari, te se tako ispriječila i pred svakim od nas i na našem životnom putu. Smrt je stoga više kao neko strašilo za ptice u polju, ali ne i pravi putokaz kuda treba ići do života. Smrt nas može ustrašiti, ali nam ne može dati odgovore,

nit nam podariti život za kojim težimo. Smrt nam u ustima ostavlja okus gorčine, ali nas ne može nahraniti istinskim plodovima kojima se hrani život. I dok nam oduzima dah i moć da nešto kažemo, smrt nam ne daje život i odgovore koje tražimo.

Tih istina bio je svjestan već starozavjetni mudrac koji se nije dao zbuniti, već je svoj pogled upirao prema Bogu koji može dati sve odgovore. Zato je mudar čovjek temeljio svoj život ne na smrti, već na Bogu, te je u svjetlu Božjega sjaja mnogo bolje spoznavao što je smrt i koja je njezina funkcija u ljudskome životu, kao i domet i značenje koje posjeduje. Mudrom čovjeku koji pozna Boga neće promaknuti istina o neizbježnosti smrti, ali ona nije prepreka ni granica, već samo može biti veći izazov da živi svoj život u potpunijoj i posvemašnjoj vjernosti Bogu. Mudar čovjek u životu, bez daljnega, računa sa smrću, ali je dovoljno mudar da prikupi i priskrbi božansku snagu da ju pobijedi. Mudar čovjek koji živi od Boga dobro zna da će se smrt jednom pred njega isprijčiti kao prepreka koja mu zastire obzorja i ne dopušta mu nadići granicu zemaljskoga života, no on će je jednako tako znati pobijediti, preskočiti njezinu prepreku i nadići postavljene granice i razbiti njezine okvire u koje zatvara ljude. Zato je istinski mudar čovjek onaj koji vjeruje Bogu, te zna da smrt ne može izbjeći, ali jednako tako zna da je snagom vjere i živoga zajedništva sa svojim Stvoriteljem može pobijediti.

Krist jamac života

Upravo zato je Bog poslao svoga Sina da ljudima pokaže put života i mudrosti vjere. Došavši među ljude on je svjedočio da je došao okupiti one koje mu daje Otac, te ih otkupiti vodeći ih do vječnoga doma Očeva. On je postao jamac ljubavi Božje prema čovjeku, te je i objavio ljudima da je volja Očeva da ne izgubi nikoga od onih koje mu je Otac da, već da ih uskrisi u posljednji dan.

Upravo jer je bio svjestan kolika je prepreka za čovjeka smrt, on je sam došao da je svojim životom i smrću izbori pobjedu za svakoga od nas. On je prvi probio tu neprobojnu barijeru, te pregazio nepremostivi ponor kako bi svakome koji vjeruje dao sigurnost i jamstvo da, slijedeći njega, može i sam to učiniti, istom snagom kojom je on to učinio. Došavši među ljude pridružio ih je svome životu, kako bi ih učinio i dionicima plodova svoje smrti i pobjede svoga uskrsnuća. Bio je u svemu solidaran s njima u njihovu zemaljskom životu, kako bi ih učinio solidarnima u svome božanskom daru. U tom duhu je i rekao da je volja Oca nebeskoga da 'tko god vidi Sina i vjeruje u njega, ima život vječni i on da ga uskrisi u posljednji dan'.

Gospodin nam pomaže da napravimo vječni plan i program, te tako živimo život sukladno njegovoj riječi bez straha od smrti. Jer onaj tko ne dopusti Bogu da ga poučava o životu, jednom će se naći pred smrću i bit će prisiljen uzeti je za učiteljicu života. Onaj tko ne dopusti Bogu da ga hrani životom, jednom će se naći pred smrću koja će ga izmoriti glađu za životom. Onaj tko ne sluša Božje riječi i živi drsko i bez straha protiv Božjih zakona, jednom će biti ispunja smrtnim strahom i podvrgnut stezi propadljivosti.

U zajedništvu s pokojnima

Stoga Isusovim pogledom promatramo drage pokojnike kojih se danas sjećamo ne kao onih kojih više nema, već kao onih koji su otišli ispred nas i iščekuju da se za njih ostvare Božja obećanja u svoj punini i obilju. Danas zato nismo tugaljivi i ne oplakujemo ih, premda nam je teško što ih nema među

nama, već podižemo u Kristu pogled pun nade moleći za njih da im se što prije širom otvore vrata raja i vječnosti, kako bi čisti od svih natruha grijeha i slabosti zemnoga života, mogli uživati blaženu vječnost i promatrati lice Očevu i njegovu slavu. Spomendan vjernih pokojnika koji danas slavi Crkva postaje zahvalno sjećanje i spomen na one kojima je Isus zajamčio pobjedu nad smrću, a mi ih pratimo molitvom da se što prije oslobode svih svojih nesavršenosti i ograničenja kojima je ljudski život podložan, kako bi mogli udahnuti božanski život punim plućima, očišćenim od prašine prolaznosti i ljudske površnosti.

Stoga Crkva ovo slavlje, to jest spomendan svih vjernih pokojnika, ne slavi s tugaljivim osjećajem i neutješnim sjećanjem na one koji su nas napustili, već s osjećajem mirne radosti i sjećanjem na one koji su bili ispunjeni vjerom i u vjeri nas prethodili. Spomendan vjernih mrtvih nije trenutak za bespomoćni pogled u nedodirljivu smrt, već prije svega pogled u živoga Boga koji je darovatelj i obnovitelj života. Sjećanje na vjerne mrtve nije okretanje pogleda unazad, već podizanje pogleda punog nade prema naprijed, prema vječnosti i punini života u Bogu. U tom duhu, puni vjere i ljubavi, upravimo Gospodinu svoje molitve koje će našim dragim pokojnicima donositi milost oslobođenja iz čistilišta za cjelovit život u Bogu, a nama će podariti snagu revnosti da kao vojujuća Crkva odvažno živimo i svjedočimo ljubav Očevu prema nama i uskrsnu pobjedu Krista Gospodina kojom ćemo i sami pobijediti smrt i ući u život vječni.

Ivan Bodrožić

Trideseta i druga nedjelja kroz godinu 6. studenoga 2022.

ULAZNA PJESMA

Neka dopre do tebe
molitva moja, prigni uho
k vapaju mome,
Gospodine.
(Ps 88, 3)

ZBORNA MOLITVA

Svemogući milosrdni
Bože, ukloni sve
protivštine duha i tijela
da ti služimo slobodna i
radosna srca.
Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Gospodine, obazri se na
ovu pomirnu žrtvu. Daj da
pobožnošću i ljubavlju
postignemo što slavimo u
otajstvu muke tvoga Sina,
Isusa Krista.
Koji živi.

PRIČESNA PJESMA

Gospodin je pastir moj, ni
u čem ja ne oskudijevam;
na poljanama zelenim on
mi daje odmora; na vrutke
me tihane vodi i krijepi
dušu moju. (Ps 23, 1-2)

POPRIČESNA MOLITVA

Zahvaljujemo ti,
Gospodine, za svete
darove po kojima smo
primili nebesku snagu.
Molimo te, prožmi nas
svojim Duhom, da
budemo iskreni i
postojani.
Po Kristu.

Prvo čitanje 2Mak 7,1-2.9-14

Čitanje Druge knjige o Makabejcima

U one dane: uhvatiše sedmoricu braće zajedno s njihovom majkom. Kralj naredi da ih biju bičevima i volovskim žilama: htio ih je prisiliti da jedu zabranjeno svinjsko meso. Jedan od njih progovori u njihovo ime: »Što nas želiš pitati i od nas saznati? Radije ćemo umrijeti nego da prestupimo zakone svojih otaca!«

Drugi izdišući reče: »Ti nam, zlikovče, oduzimaš sadašnji život, ali će nas Kralj svijeta, zato što umiremo za njegove zakone, uskrisiti na život vječni.« Poslije njega mučili su trećega. On spremno isplazi jezik kad su zatražili i hrabro pruži ruke. Junački reče: »Od neba sam primio ove udove, ali ih zbog njegovih zakona prezirem i nadam se da ću ih od njega natrag dobiti.« I sam kralj i njegova pratnja zadiviše se hrabrosti mladića koji je prezirao muke.

Kad je taj preminuo, podvrgli su četvrtoga istim mukama. Prije nego što je izdahnuo, reče ovo: »Blago onom koji umre od ruke ljudi, u čvrstoj nadi koju ima od Boga: da će ga Bog uskrisiti! A ti – za tebe nema uskrsnuća na život!«

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 17,1.5-6.8b.15

Pripjev: Kad se probudim, Gospodine, naužit ću se pojave tvoje.

Počuj, Gospodine pravedni,
i vapaj mi poslušaj,
usliši molitvu iz usta iskrenih!

Korak mi čvrsto prionu za tvoje staze,
ne zasta mi noga na putima tvojim.
Zazivam te, Bože, ti ćeš me uslišiti:
prikloni mi uho i čuj riječi moje.

Sakrij me u sjenu krila svojih
a ja ću u pravdi gledati lice tvoje
i kad se probudim,
naužiti se pojave tvoje.

Drugo čitanje 2Sol 2,16-3,5

Utvrdio vas Gospodin u svakom dobrom djelu i riječi.

Čitanje Druge poslanice svetoga Pavla apostola Solunjanima
Sam Gospodin naš Isus Krist i Bog, Otac naš, koji nas uzljubi i koji nam po milosti dade trajno ohrabrenje i dobru nadu, neka ohrabri vaša srca i neka ih učvrsti u svakom dobrom djelu i riječi! Uostalom, molite, braćo, za nas da riječ Gospodnja trči i proslavlja se kao i u vas i da se oslobodimo nezgodnih i opakih ljudi. Jer nemaju svi vjere! Ali, vjeran je Gospodin koji će nas učvrstiti i sačuvati od Zloga.

A uzdamo se, u Gospodinu, u vas: da vršite i da ćete vršiti ono što vam zapovijedamo. A Gospodin neka upravi srca vaša k ljubavi Božjoj i postojanosti Kristovoj.

Riječ Gospodnja.

Pjesma prije evanđelja Otk 1,5a.6b

Isus Krist je Prvorodenac od mrtvih:
njemu slava i vlast u vijeke vjekova! Amen!

Evanđelje Lk 20,27-38

Bog nije Bog mrtvih, nego živih.

Čitanje svetog Evanđelja po Luki

U ono vrijeme:

Pristupe neki od saduceja koji niječu uskrsnuće i upitaše Isusa: »Učitelju! Mojsije nam napisa: Umre li bez djece čiji brat koji imaše ženu, neka njegov brat uzme tu ženu te podigne porod bratu svomu. Bijaše tako sedmero braće. Prvi se oženi i umrije bez djece. Drugi uze njegovu ženu, onda treći; i tako redom sva sedmorica pomriješe ne ostavivši djece. Naposljetku umrije i žena. Kojemu će dakle od njih ta žena pripasti o uskrsnuću? Jer sedmorica su je imala za ženu.«

Reče im Isus: »Djeca se ovog svijeta žene i udaju. No oni koji se nađoše dostojni onog svijeta i uskrsnuća od mrtvih niti se žene niti udaju. Zaista, ni umrijeti više ne mogu: anđelima su jednaki i sinovi su Božji jer su sinovi uskrsnuća.«

»A da mrtvi ustaju, naznači i Mojsije kad u odlomku o grmu Gospodina zove Bogom Abrahamovim, Bogom Izakovim i Bogom Jakovljevim. A nije on Bog mrtvih, nego živih. Ta svi njemu žive!«

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	227	O silni, jaki Bože
il	83	Smiluj mi se, Gospode
Otpjevni psalam:		Kad se probudim, Gospodine (ŽV 11/2010)
Prinosna:	228.2	Nekad na križu
ili	325	Evo, Bože
Pričesna:	III ili 94	Gospodin je pastir moj
	273	Ja sam s vama
	153	Dodite živomu vrelu
Završna:	207	Prigni se, svako koljeno
ili	756	U slavu svetog Srca

MOLITVA VJERNIKA

Iskreno zavapimo svome Bogu koji nije Bog mrtvih, već živih, da nas učini dostojnima uskrsnuća od mrtvih i vječnog života. Molimo zajedno:

Počuj, Gospodine, naše vapaje!

1. Mnogi ljudi neprestano preispituju djela tvoje Crkve. Daj da Crkva hrabro slijedi tvoj nauk i da ju svijet današnjice ne pokoleba u vršenju tvojih zapovijedi, molimo te.
2. Ova vremena materijalizma žure u ljudima ugasiti plamen vjere. Ohrabri papu, biskupe i svećenike da na svaku sumnju još čvršće uzvraćaju ohrabrenjem i nadom u pobjedu vjere, molimo te.
3. Mnoge si postavio za poznavatelje i vršitelje zakona. Oslobodi ih sljepoće srca i daj da u svim svojim djelima prije svega teže istini i pravdi za sve ljude, molimo te.
4. Živimo u ovom svijetu bezbrižno, ne mareći za vječnost. Otrijezni nas ovezemaljskih blagodati i podaj uvidjeti prolaznost sadašnjega naspram vječnosti na koju nas pozivaš, molimo te.
5. Suočavajući se s tjelesnom smrću najmilijih, ne vidimo dalje od propadljivosti zemaljskog. Otvori nam srca za promatranje ovoga života kao pripreme za vječnost u tvome nebeskom Kraljevstvu, molimo te.

Bože svega stvorenoga, ti ne želiš da itko propadne, već da svi zavrijedimo imati vječni život. Želimo u svakome trenutku vršiti dobra i plemenita djela, usmjerujući pogled na nebeska prostranstva koja si nam u svojoj neizmjerljivoj ljubavi obećao.

Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

»Nije on Bog mrtvih, nego živih. Ta svi njemu žive.«

Što će biti nakon smrti, pitanje je koje muči svakog čovjeka. Postoji li uopće nešto što preživi tjelesno razaranje, ili pak sa zadnjim izdisajem propada svaka misao, želja i čežnja čovjekova? Evanđelje nam daje kratak i jasan odgovor: »Postoji uskrsnuće!«, a prvo čitanje daje nam primjenu tog odgovora: »Ako postoji uskrsnuće, kako treba onda živjeti?«.

Isus susreće različite grupe svoga vremena

U evanđeljima saznajemo da Isus susreće pripadnike različitih grupacija društvenog, političkog i religioznog života svoga vremena. Najčešće susrete i rasprave imao je s farizejima i pismoznancima i često se dogodilo da je u tim raspravama zaiskrilo s obzirom kako tumačiti Mojsijev zakon i kako ga primijeniti u konkretnom životu. U tumačenju zakona Isus se često stavljao na stranu proročke tradicije, koja je uvijek bila na stani siromašnih, obespravljenih, prezrenih, nasuprot dobro situiranih grupa religioznog i svjetovnog karaktera svoga vremena. O takvom tumačenju zakona Božjega kao nastavka proročke tradicije govori nam *Lk* 11,37-54, u kojem Isus izgovara »jao« farizejima i pismoznancima, radi neispravnog tumačenja zakona, jer oni su uzeli ključ znanja, te nisu ušli u dublje poznavanje zakona, niti su drugima to omogućili.

Na tom tragu rasprave s pojedinim grupama jest i današnje Evanđelje u kojem se opisuje susret Isusa i saduceja. Saduceji su pripadali aristokraciji Isusovoga vremena, a u religioznom smislu to su bile svećeničke obitelji. Kao svećenici na poseban su se način brinuli za funkcioniranje Jeruzalemskoga hrama i za prinošenje žrtava, te problem koji oni iznose pred Isusa, zapravo je ono što je njih žuljalo. Svećenik se moglo postati samo ako se rodilo unutar svećeničke obitelji i razumljivo je da je pozadina njihovog problema ili pitanje nataliteta unutar njihove grupacije

bilo veoma važno. Oni, dakle, govore iz svoje životne situacije, navodno tražeći od Isusa svjetlo s obzirom na ono što ne priznaju, to jest uskrsnuće.

Vjera u uskrsnuće

Karakteristika koja je njih resila bila je nijekanje uskrsnuća od mrtvih. Ovaj život za njih je bio jedino ono što je vrijedilo. To nam pokazuje da se vjera u uskrsnuće polako probijala i stjecala pravo glasa u židovstvu Isusovoga vremena, jer farizeji su prihvaćali vjeru u uskrsnuće, za razliku od saduceja. Neki od tih saduceja, koji i sami niječu uskrsnuće, postavljaju Isusu pitanje o uskrsnuću. Nisu to otvoreni ljudi, koji bi se dali poučiti od Isusa, makar mu se obraćaju kao svome učitelju, već uzimaju jednu od odredbi Mojsijevoga zakona, kako bi Isusu pokazali besmislenost vjere u uskrsnuće. Zakon je propisivao muškarcu uzeti ženu pokojnog brata, ako pokojnik nije imao djece, sebi za ženu i tako bratu podići porod (*usp. Pnz* 25,5-10). Cilj ovog propisa bio je sačuvati ime pokojnoga brata, te time dati mogućnost da se život obitelji nastavi. Cilj je, dakle, bio život. Ako pažljivo čitamo kakav su primjer, ovi učeni ljudi, iznijeli Isusu, možemo primijetiti da su njihova usta puna »smrti«. Prema njihovim riječima umire sedmero braće, na kraju umire žena, a djece, koja su simbol života, nema. Kad su ti »ljudi smrti« sve ovo ispričali Isusu, a zapravo su mu iznijeli svoje životno opredjeljenje za smrt, postavljaju Isusu pitanje o uskrsnuću: »Kome će žena pripasti o uskrsnuću?«. Svoje ovozemaljsko iskustvo o životu i o pravilima koja u njemu vrijede, oni preslikavaju na vječni život. Već ovozemaljski život za njih predstavlja smrt, pa može li onda onaj budući, kojemu idemo ususret, biti išta bolji? Sapeti su pravilima ovoga života, preslikavaju ta pravila na život koji dolazi i umjesto da pitaju: »Učitelju, kakav će to život o uskrsnuću biti«, ne mogavši se

Federico Zuccari, *Opći sud*, Freska u kupoli katedrale Santa Maria dei Fiore (Sveta Marija od cvijeća) u Firenzi, 1574. – 1579.

odreći svojih vizija svijeta, oni pitaju: »Kome će ta žena o uskrsnuću pripasti?«.

Isusova usta, za razliku od onih saducejskih s početka Evanđelja, puna su života, te i samog Boga Isus naziva Bogom živih. Isus rasvjetljava njihovu misaonu pogrešku i u svome tumačenju problema razlučuje »djecu ovoga svijeta«, koja smo zapravo svi mi s našim vizijama svijeta, propisima i iskustvima, tako dugo dok živimo ovozemaljskim životom, od »dostojnih onog svijeta«, za koje više ne vrijedi ovozemaljska stvarnost sa svojim zakonima ženidbe i udaje, te smrtnosti..., i gdje nisu anđelima jednaki samo zato jer se ne žene ni udavaju, već mnogo više što umrijeti ne mogu. Isus pokazuje da su pravila vječnog života drukčija od pravila ovozemaljskog života, ali pokazuje također da se do vječnog života i njegovih pravila dolazi preko ovozemaljskog života i njegovih pravila: ženidbe, udaje, smrtnosti..., jer jedino tako se postaje »dostojan onog svijeta i uskrsnuća od mrtvih«.

Život po vjeri u uskrsnuće

Ako, dakle, postoji uskrsnuće od mrtvih, kako onda treba živjeti? Treba živjeti upravo tako da me uvijek prožima svijest da uskrsnuće postoji i da svakoga dana idem prema vječnom životu. Poštivat ću ovozemaljsku stvarnost sa svim propisima i uredbama, kako bi se jednog dana našao dostojan onoga svijeta i uskrsnuća od mrtvih. Bit ću hrabar, ako će se od mene tražiti svjedočanstvo za

život koji dolazi, kao što su bili hrabri braća Makabejci u prvome čitanju. Kralj ih je naredio bičevati, ne bi li uzeli i pojeli zabranjeno svinjsko meso. Time bi zapravo pokazali da prestupaju zakon, ne samo po pitanju jela, nego u tom teškom trenutku za njih, prijestup na tom području postaje cjelokupni prijestup protiv zakona. Oni hrabro staju na stranu cjeline zakona Božjega, jer vjeruju u vječni život koji dolazi, te govore kralju: »Ti nam, zlikovče, oduzimaš sadašnji život, ali će nas Kralj svijeta, zato što umiremo za njegove zakone, uskrisiti na život vječni.«. Pogled prema vječnosti i životu nakon smrti otvara čovjeku perspektivu u sadašnjem trenutku živjeti život cjelovitije i donositi ispravne i pravedne odluke. Naši odgojitelji u sjemeništu često su nam govorili da odluke života treba donositi »sub specie aeternitatis« ili pod vidom onoga što moja odluka ili određeni čini pridonosi perspektivi vječnoga života, jer nije ovaj život jedino i sve što imam.

Onima koji će me pitati o uskrsnuću i vječnom životu pokazat ću djelima svoj »jedini bankovni račun« koji će me pratiti na obale vječnog života. Zaborav je najopasniji, jer otvrdne čovjekovo srce za budućnost kojoj ide ususret, te prisilno spušta njegove oči samo na dva koraka ispred njega i materijalnu sigurnost koja je u tim koracima potrebna, zastirući beskrajna prostranstva svjetlosti i mira koja svakog od nas očekuju, jer naš Bog nije Bog mrtvih već živih.

Mladen Horvat

Trideseta i treća nedjelja kroz godinu 13. studenoga 2022.

ULAZNA PJESMA

Gospodin govori: Ja znam svoje naume koje s vama namjeravam – naume mira a ne nesreće: zazivat ćete me, i ja ću vas uslišati i sabrat ću vas iz svih naroda. (Jr 29, 11.12.14)

ZBORNA MOLITVA

Gospodine, Bože naš, daj da naša vjernost tebi bude i naša radost, jer duboka je i trajna sreća postojano služiti tebi, Stvoritelju svega dobra. Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Gospodine, daj da nam darovi, prineseni tvome imenu, udijele vjernost u tvojoj službi i vječno zajedništvo s tobom u slavi. Po Kristu.

PRIČESNA PJESMA

Milina mi je biti u Božjoj blizini, imati sklonište svoje u Gospodinu. (Ps 73, 28)

POPRIČESNA MOLITVA

Častili smo se, Gospodine, svetim otajstvom što smo ga prinijeli na spomen tvoga Sina, kako nam je on naredio. Daj da po njemu rastemo u ljubavi. Po Kristu.

Prvo čitanje Mal 3, 19-20a

Ogranut će vam sunce pravde.

Čitanje Knjige proroka Malahije

Evo dan dolazi poput peći užaren; oholi i zlikovci bit će kao strnjika: dan koji se bliži spalit će ih – govori Gospodin nad vojskama – neće im ostati ni korijena ni grančice.

A vama koji se imena moga bojite sunce će pravde ogranuti sa zdravljem u zrakama.

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 98, 5-9

Pripjev: Gospodin dolazi suditi pucima po pravici.

Zapjevajte Gospodinu uz citru, uz citru i zvuke glazbala; uz trublje i zvuke rogova: kličite Gospodinu kralju!

Neka huči more i što je u njemu, krug zemaljski i stanovnici njegovi! Rijeke nek plješću rukama, zajedno s njima neka se brda raduju!

Jer Gospodin dolazi, dolazi suditi zemlji.

Sudit će krugu zemaljskom po pravdi i pucima po pravici.

Drugo čitanje 2Sol 3,7-12

Tko neće da radi, neka i ne jede!

Čitanje Druge poslanice svetoga Pavla apostola Solunjanima

Braćo: Sami znate kako nas treba nasljedovati. Jer dok bijasmo među vama, nismo živjeli neuredno: ničiji kruh nismo badava jeli, nego smo u trudu i naporu noću i danju radili da ne bismo opteretili koga od vas. Ne što ne bismo imali prava, nego da vam sebe damo za uzor koji ćete nasljedovati. Doista, dok bijasmo u vas, ovo vam zapovijedasmo: Tko neće da radi, neka i ne jede! A čujemo da neki od vas žive neuredno: ništa ne rade, nego dangube. Takvima zapovijedamo i zaklinjemo ih u Gospodinu Isusu Kristu: neka s mirom rade i svoj kruh jedu.

Riječ Gospodnja.

MOLITVA VJERNIKA

Braće i sestre, sa željom da ustrajemo u vršenju dobrih djela i postanemo postojani svjedoci vjere, uputimo Ocu vječnome svoje iskrene molitve:

1. Tvoja se Crkva neprestano bori protiv relativizacije Božjeg nauka. Daruj joj autentičnost u svjedočenju Istine ispred svake laži grijeha i lagodnosti življenja, molimo te.
2. Pastire Crkve šalješ po svemu svijetu naučavati o vjeri. Blagoslovi njihov trud i rad te daj da donose plodove za vječnost, molimo te.
3. Svakodnevnim brigama i obvezama upadamo u kolotečinu ovozemaljskog. Usmjeri naše misli i djela prema nebeskim vrednotama kako ne bismo ostali zatočeni na pogrešnim putevima, molimo te.
4. Današnji nas evanđeoski odlomak uči kakve boli i muke se događaju u odsustvu vjere. Podari nam hrabrost u podnošenju svih teškoća te ustrajnost u iskrenoj molitvi za dobro svijetu, molimo te.
5. Duše naših pokojnika pred tvojim licem vabe za milosrđem. Iskaži im svoju neizmjernu dobrotu i uvedi ih u nebesko Kraljevstvo, molimo te.

Vječni Oče, više nego ikad svijet je potrebit dobrote i smilovanja. Molimo da nas upotrijebiš kao svoje oruđe za širenje Istine i pravde, te po našim molitvama i dobrim djelima svijetu podariš prijeko potreban mir.

Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

Pjesma prije evanđelja Lk 21,28

Uspravite se i podignite glave
jer se približuje vaše otkupljenje.

Evanđelje Lk 21,5-19

Svojom ćete se postojanošću spasiti.

Čitanje svetog Evanđelja po Luki

U ono vrijeme: Dok su neki razgovarali o Hramu kako ga resi divno kamenje i zavjetni darovi, reče Isus: »Doći će dani u kojima se od ovoga što motrite neće ostaviti ni kamen na kamenu nerazvaljen.« Upitaše ga: »Učitelju, a kada će to biti? I na koji se znak to ima dogoditi?« A on reče: »Pazite, ne dajte se zavesti. Mnogi će doista doći u moje ime i govoriti: 'Ja sam' i: 'Vrijeme se približilo!' Ne idite za njima. A kad čujete za ratove i pobune, ne prestrašite se. Doista treba da se to prije dogodi, ali to još nije odmah svršetak.«

Tada im kaza: »Narod će ustati protiv naroda i kraljevstvo protiv kraljevstva. I bit će velikih potresa i po raznim mjestima gladi i pošasti; bit će strahota i velikih znakova s neba. No prije svega toga podignut će na vas ruke i progoniti vas, predavati vas u sinagoge i tamnice. Vući će vas pred kraljeve i upravitelje zbog imena mojega. Zadesit će vas to radi svjedočenja. Stoga uzmite k srcu: nemojte unaprijed smišljati obranu! Ta ja ću vam dati usta i mudrost kojoj se neće moći suprotstaviti niti oduprijeti nijedan vaš protivnik. A predavat će vas čak i vaši roditelji i braća, rođaci i prijatelji. Neke će od vas i ubiti. Svi će vas zamrziti zbog imena mojega. Ali ni vlas vam s glave neće propasti. Svojom ćete se postojanošću spasiti.«

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	226	Od sva se četiri vjetra
ili	791	Spasi nas, Gospodine
Otpjevni psalam:	114	Gospodin dolazi suditi pucima
Prinosna:	226.2 i 3	Tisuću zrnaca skupa
Pričesna:	186	Sva ljubavi mi, Isuse
ili	188	Na Isusov se spomen sam
	223	S nama je Gospod
Završna:	XXIV	Jubilejski himan
ili	180	Isuse Kralju

Ustrajnost i postojanost svjedokâ

Sv. Ćiril Jeruzalemski u svojim *Katehezama* piše progonjenim kršćanima sljedeće o ustrajnosti u ispovijedanju vjere: »Nauči i ispovijedaj, prihvati i drži jedino onu vjeru koju ti sada predaje Crkva i koja je potvrđena svim Pismima.« Sv. Pavao u *Drugoj poslanici Timoteju*, govoreći o opasnosti budućih vremena, potiče ga da ostane u onome u čemu je poučen i čemu je dao vjeru (2Tim 3,14-15). Sveto pismo, djela apostolskih i crkvenih otaca, duhovnika i naučitelja Crkve sadrže brojne tekstove o ustrajnosti i postojanosti u vjeri. Dok nas riječ ustrajnost potiče da budemo uporni u ispravnom stavu i učenju, dotle postojanost pokazuje duhovnu i karakternu osobinu zrele osobe koja je čvrsta i nepokolebljiva. Time je ustrajnost poziv na sustavnu izgradnju i rast u vjeri, znanju i spoznaji, a postojanost autentično svjedočenje istine formiranog vjernika. Ove dvije stvarnosti plod su čvrstog rasta koji stvara svjedoka autentičnosti nauka, života i stalne prisutnosti Božje među ljudima.

Autentičnost protiv laži

U prvom čitanju *Knjige proroka Malahije* može se iščitati određen opravdana ljutnja zbog namnoženog zla među hramskim svećenstvo i nemoralom koji je uzeo maha u narodu. Zato iz prorokovih usta progovara ljutnja protiv svih onih koji su u svojoj oholosti izgubili autentičnost i od svjedoka postali zlikovci, svjedoci laži. Dok onima koji se boje Božjeg imena, što je sinonim za pobožnost, jer Stari zavjet ne poznaje taj izraz, koji žive po Božjem, ogranut će sunce pravde »sa zdravljem u zrakama.« Također i otpjevni psalam (Ps 98,5-9) govori o Bogu koji će po pravdi suditi narodima. Za razliku od teksta proroka Malahije u psalmu ne nalazimo ljutnju, nego radost zbog Božjeg dolaska koji će suditi »pucima po pravici.« Radost i ljutnja normalne su ljudske emotivne reakcije, a na prisutnost zla i prikrivene laže može se odgovoriti i pravednom ljutnjom kao

Malahija, ali i radosnom nadom da će Bog ispraviti nepravde.

Apostol Pavao u svojoj *Poslanici Solunjanima*, u drugom čitanju, također govori o nekim lošim navikama unutar kršćanske zajednice, koja nije autentična u svom nasljeđovanju i ne pokazuje time niti ustrajnost niti postojanost u onome što bi trebali svjedočiti, nego žive neuredno: »ništa ne rade, nego dangube.« Pavlov govor je očinski, bratski, govor brige za one koji su se zapustili i postali anitsvjedočanstvo onoga što bi trebali biti. Pavao im već na početku teksta govori »Braćo«, jer je njegova poruka opomena i pouka za dobro onih koje voli i do čijeg mu je dobra stalo. Kroz tekstove se provlači niti koja poziva na autentično svjedočenje i napuštanje laži grijeha u koju vjernici vrlo lako mogu upasti u svojem komoditetu, koji zatim vodi relativizaciji svega Božjega, nemoralnom životu i cijelom krugu zla upravo onih koji bi trebali biti svjedočanstvo Božje prisutnosti u svijetu. Umjesto autentičnosti žive stvarnost laži. Ispravna vjera formiranog vjernika može biti poticaj i izvor snage za mnoge. Ustrajnost nas uvodi u istinu, a postojanost u svjedočenje, oboje formiraju zrelog vjernika, autentičnog svjedoka.

Vrijeme autentičnih svjedokâ

Luka u današnjem evanđeoskom odlomku koristi apokaliptične slike koje se mogu savršeno uklopiti u nerealnu apokaliptiku suvremenog čovjeka. Doslovno iščitavanje ovoga teksta može stvoriti opravdani strah, nemir, a kao posljedicu imati nezdravu duhovnost punu kvazi-apokaliptičkih pogleda i razaranja juću za osobnost vjernika. Razaranja svetinja i progona kršćana oduvijek su bili stvarnost Crkve, ona nikada nije prestala biti Crkva mučenika. Ratovi, pobune, gladi i prirodne katastrofe prisutne su danas kao i u Isusovi vrijeme. Isus se izravno obraća svojim učenicima govoreći im o progonima koji ih čekaju i vremenimâ koja se nažalost ne mijenjaju.

Plijen jeruzalemskog hrama. Rimski vojska slavi osvajanje Jeruzalema. Reljef s Titovog slavoluka u Rimu, 81. po Kr.

Također ni vrijeme krivih učitelja nikada nije nestalo, i onda kada je Crkva bila najkompaktnija u nauku i življenju Evanđelja, krivi učitelji uvijek su postojali i nikada nisu nestali. Zato Isusov govor učenicima ne smije se uzimati u uskom apokaliptičkom pogledu, jer se time stvara protuevanđelje, umjesto radosne vijesti, nastaje mentalitet strah, blokada, izoliranosti i sektaškog mentaliteta svojstvenog upravo raznim krivim učiteljima. Ljudske slabosti, strahovi od sadašnjosti i nesigurne budućnost, razočaranja neautentičnošću pojedinih vjernika i crkvenih službenika, nerazboriti ili selektivni pristup informacijama, kao i nezdravo kritizerstvo, ali i osobna povrijeđenost pojedinaca, stalne nepravde koje stvaraju začarani krug zla, guraju vjernike u sektaški izolacionizam, pa čak i unutar same Crkve, koji umjesto nositelja Radosne vijesti postaju neautentični svjedoci.

Isus, dapače govori sasvim drugačije, iako govori o svim zlima koja nisu ni danas nestala, o progonima koje kršćani doživljavaju od početaka Crkve do danas, njegove riječi nisu poziv na nerealan život zatvoren u isključivost, nego govor utjehe i poticaj na ustrajnost i postojanost u svjedočenju. I kad govori o razaranju Hrama, najsvetijega mjesta Izraelaca, a zatim o ratovima, pobunama i progonima upozorava da to nije svršetak svijeta. Također i kada učenicima govori o budućnosti Crkve

koja će uvijek biti progonjena, on poziva na svjedočenje i doslovno garantira svoju blizinu onima koji su autentični, ustrajni i postojani u svojoj vjeri. Njegov govor usmjeren je eshatološki, Isus govori o teškoj stvarnosti života za vjernike na zemlji, ali obećava i svoju prisutnost i novu budućnost za one koji ostanu postojani i autentični u svome svjedočenju.

U mnogim Isusovim govorima kroz evanđelja vidimo normalne ljudske reakcije na nepravdu i zla, na lažnu pobožnost i krivu duhovnost. On se ljuti i opominje, on poučava i potiče, Isus upozorava ali i obećava svoju prisutnost. Njegov nauk i govor potiču vjernike da odbacuju lažni život pobožnosti koja je bijeg od stvarnosti, da se ne zatvaraju u sektaški mentalitet bježeći od sebe i stvarnosti, niti da budu pesimistični i kritizerski antisvjedoci koji se povode za trenutačnim osjećajima i postaju laki plijen krivih učitelja. Naprotiv, Isus poziva da se formiraju u zdravoj duhovnosti, ustrajnoj molitvi, svjesni Njegove prisutnosti i obećanja da je uvijek prisutan, u svim trenucima povijesti pojedine osobe, naroda i cijelog svijeta. Zato oni koji ustrajni u ispravnom putu, postaju postojani u vjeri i svjedoci koji izazivaju stvarnost na promjenu – postaju put i putokaz za mnoge koji žele da ih »sunce pravde ograde sa zdravljem u zrakama.«

Daniel Patafta

Isus Krist – Kralj svega stvorenja

20. studenoga 2022.

ULAZNA PJESMA

Dostojan je zaklani
Jaganjac primiti moć i
bogatstvo i mudrost i
snagu i čast: Njemu slava
u vijeke vjekova.
(Otk 5, 12; 1,6)

ZBORNA MOLITVA

Svemogući vječni Bože,
svome ljubljennomu Sinu
dao si svu vlast na nebu i
na zemlji i postavio ga
glavarom cijelom svijetu.
Molimo, oslobodi sva
stvorenja iz ropstva zla da
tebi jedinome služe i tebe
bez kraja slave.
Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Gospodine, prinosimo ti
žrtvu kojom je Krist ljude
pomirio s tobom.
Molimo te, nek tvoj Sin
dade narodima dobra
jedinstva i mira.
Koji živi.

PRIČESNA PJESMA

Stoluje Gospodin – Kralj
dovijeka. Gospodin narod
svoj mirom blagoslivlje.
(Ps 29, 10-11)

POPRIČESNA MOLITVA

Gospodine, pozvao si nas
da služimo Kristu,
Kralju svega svijeta.
Okrijepi nas ovom
hranom, koja daje
besmrtnost, da budemo
dionici njegova kraljeva-
nja i vječnog života.
Po Kristu.

Prvo čitanje 2Sam 5,1-3

Pomazaše Davida za kralja nad Izraelom.

Čitanje Druge knjige o Samuelu

U one dane:

Dođoše sva izraelska plemena
k Davidu u Hebron i rekoše:
»Evo, mi smo od tvoje kosti
i od tvoga mesa. Već prije,
dok još Šaul bijaše kralj nad nama,
ti si upravljao svim pokretima Izraela,
a Gospodin ti reče:

”Ti ćeš pâsti narod moj izraelski
i ti ćeš biti knez nad Izraelom!”«

Tako dođoše sve starješine izraelske
kralju u Hebron, a kralj David
sklopi s njima savez u Hebronu
pred Gospodinom; i pomazaše Davida
za kralja nad Izraelom.

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 122,1-5

Pripjev: Hajdemo radosno u Dom Gospodnji!

Obradovah se kad mi rekoše:

»Hajdemo u dom Gospodnji!«

Eto noge nam već stoje
na vratima tvojim, Jeruzaleme.

Jeruzaleme, grade čvrsto sazdana
i kao u jedno saliveni!

Onamo uzlaze plemena,
plemena Gospodnja.

Po zakonu Izraelovu
da slave ime Gospodnje.

Ondje stoje sudačke stolice,
stolice doma Davidova.

Drugo čitanje Kol 1,12-20

Prenio nas je u kraljevstvo Sina, ljubavi svoje!

Čitanje Poslanice svetoga Pavla apostola Kološanima

Braćo: Zahvaljujemo Ocu koji vas osposobi za dioništvo u baštini svetih u svjetlosti. On nas izbavi iz vlasti tame i prenese u kraljevstvo Sina, ljubavi svoje, u kome imamo otkupljenje, otpuštenje grijeha. On je slika Boga nevidljivoga, prvorođenac svakog stvorenja. Ta u njemu je sve stvoreno na nebesima i na zemlji, vidljivo i

Isus Nazarećanin, kralj židovski, skraćeni natpis
na hebrejskom, grčkom i latinskom jeziku

nevidljivo, bilo prijestolja, bilo gospodstva, bilo vrhovništva, bilo vlasti – sve je po njemu i za njega stvoreno: on je prije svega i sve stoji u njemu. On je glava tijela, Crkve; on je početak, prvorođenac od mrtvih, da u svemu bude prvak. Jer svidjelo se Bogu u njemu nastaniti svu puninu i po njemu – uspostavivši mir krvlju križa njegova – izmiriti sa sobom sve, bilo na zemlji, bilo na nebesima.

Riječ Gospodnja.

Pjesma prije evanđelja Mk 11,9-10

Blagoslovljen onaj koji dolazi u ime Gospodnje:
Blagoslovljeno kraljevstvo oca našega Davida koje dolazi.

Evanđelje Lk 23,35-43

Gospodine, sjeti me se kada dođeš u kraljevstvo svoje!

Čitanje svetog Evanđelja po Luki

U ono vrijeme: Podrugivali se Isusu glavari s narodom: »Druge je spasio, neka spasi sam sebe ako je on Krist Božji, Izabranik!«

Izrugivali ga i vojnici, prilazili mu i nudili ga octom govoreći: »Ako si ti kralj židovski, spasi sam sebe!« A bijaše i natpis ponad njega: »Ovo je kralj židovski.«

Jedan ga je od obješenih zločinaca pogrđivao: »Nisi li ti Krist? Spasi sebe i nas!« A drugi ovoga prekoraše: »Zar se ne bojiš Boga ni ti, koji si pod istom osudom? Ali mi po pravdi jer primamo što smo djelima zaslužili, a on – on ništa opako ne učini.« Onda reče: »Isuse, sjeti me se kada dođeš u kraljevstvo svoje.« A on će mu: »Zaista ti kažem: danas ćeš biti sa mnom u raj!«

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	75.5	Dostojan je zaklani Jaganjac
ili	180	Isuse Kralju
Otpjevni psalam:	839.1 – 6	U dom ćemo Gospodnji
Prinosna:	183.1, 5 i 6	Ti, Kriste, kralj si vjekova
Pričesna:	241	Oče naš dobri slavimo ti ime
ili	273.1 – 4, 8 i 10	Ja sam s vama
	218	Nebom glasi odjekuju
Završna:	845	Krist Kralj vlada
ili	754	Zastava nas sveta vodi
	1. i 3	Svi kliknimo Kristu

MOLITVA VJERNIKA

Nebesko je Kraljevstvo čežnja svakoga ljudskog srca. Uputimo stoga, braćo i sestre, svoje iskrene prošnje Bogu Ocu i zamolimo ga da nas vodi putem vječnosti:

- Po svome nas Sinu izbavljaš svake vlasti tame. Vodi svoju Crkvu putem nebeske svjetlosti da hrabro naviješta spasenje koje si nam obećao, molimo te.
- Mnoge muškarce pozivaš u sveto svećeničko poslanje. Usmjeravaj ih svojim svetim Duhom te ohrabri da budu neustrašivi pastiri tvoga stada, molimo te.
- Desni je razbojnik uvidio svoju grešnost i pokajao se. I nama u srca usadi potrebu za pokajanjem poradi svih boli i teškoća koje nepromišljenim i lošim djelima nanosimo svojim bližnjima i samima sebi, molimo te.
- Okupili smo se oko tvog oltara slaveći posljednju nedjelju ove liturgijske godine. Učvrsti nam vjeru i učini nas spremnima zakoračiti u budućnost tražeći i vršeći tvoju svetu volju, molimo te.
- Naši su pokojni iskusili tjelesnu smrt i došli pred tvoje nebesko prijestolje. Budi im milosrdan na posljednjem sudu, te ih pozovi u svoju vječnost da sa svima svetimima mogu trajno slaviti Krista, kralja svega stvorenja, molimo te.

Bože Oče, zahvaljujemo ti za svaki tvoj dar ljubavi i milosrđa, kao i za svaku očinsku opomenu. Iako smo grijesima zavrijedili svaku osudu, nemoj odustati od nas, već nas neprestano vodi i ravnaj našim životima do susreta u vječnosti, u tvome nebeskom Kraljevstvu.

Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

Danas ćeš biti sa mnom u raj!

U posljednju nedjelju crkvene godine slavimo Svetkovinu Krista Kralja svega stvorenja. Spontano nam u glavu dolazi slika Krista s krunom na glavi koji blagoslivlja ili drži u ruci žezlo; lik Krista, neumoljiva suca, uzdignute desnice u znak osude kao na oltarnoj freski Posljednjeg suda Michelangela u Sikstinskoj kapeli. No današnje evanđelje nam pruža nešto drugačiju sliku Krista Kralja, kralja razapetog na križu, odbačenog i ismijanog, pa čak i pogrđenog od jednog od zločinaca koji dijele s njim istu sudbinu. Sveti Luka nam ne pokazuje Krista Kralja uzdignute desnice sa simbolima kraljevske vlasti u rukama, nego u poniženju. Njegova kraljevstva vlast ostvaruje se u savršenom činu praštanja i ljubavi, a ne samo u svečanom proglašenju vječnog života i blaženstva za pravednike ili vječne muke i ognja za proklete. S visine križa, koji mu služi kao prijestolje, Krist donosi Božji sud nad svojim neprijateljima: oprašta (usp. *Lk 23,33*: »Oče, oprosti im, ne znaju što čine!«) i daruje Kraljevstvo zločincima (usp. *Lk 23,43*: »Danas ćeš biti sa mnom u raj!«). On je kralj koji je došao služiti, a jedina njegova vlast je ljubiti sve do smrti. Spasenje koje on donosi nije spasenje kako ga sebi zamišljaju ljudi, nego spasenje koje daruje Bog koji dopušta da ga pribiju na križ kako bi mogao biti zajedno s nama.

Na križu Krist uspostavlja kraljevstvo koje je navijestio na početku svoje propovijedi (usp. *Lk 6,20–38*). On je kralj – kao u blaženstvima – siromašan i gladan, zaplakan i omražen, izopćen, pogrđen i odbačen. Kralj koji ljubi neprijatelje, koji im ide ususret i blagoslivlja ih, koji ih zastupa i uzima na sebe teret njihovih grijeha te im daruje spasenje koje nadilazi njihove mogućnosti i njihova očekivanja. Takva njegova kraljevska vlast objavljuje Božju milost i milosrđe: on je Sin istobitan s Ocem, koji ne sudi i ne optužuje, nego oprašta i daruje život za svoju braću.

Današnju svetkovinu Krista, Kralja svega stvorenja uveo je papa Pio XI. 1925. te piše da su »mnogi ljudi Isusa Krista i njegov zakon izbacili iz privatnog života, kao i iz obitelji i javnoga života« te podsjeća da su »nade u trajni mir u svijetu jednostavno isprazne, doklegod se pojedinci i države budu ustručavali priznati nad sobom vladarsko pravo našega Spasitelja«. Ako želimo, dakle, da u društvu vladaju pravo i sloboda, stega i poredak, sloga i mir, da naše obitelji budu čvrste, a u našim životima da vlada i upravlja istina, svetost, plemenitost i ljubav, moramo – podsjeća papa – »priznati Kristovu kraljevsku vlast nad svim stvorenjima i prepustiti mu da vlada u našoj pameti i volji, u našem srcu i u našem tijelu i njegovim udovima«. Upravo zato Pio XI. proglašava da se Krist kao Kralj čitava roda ljudskog ima slaviti vlastitim i naročitim blagdanom u posljednju nedjelju mjeseca listopada kao bi ne samo kler molitvama i psalmima iskazao Kristu svoje poštovanje nego i sav Božji puk kroz živo sudjelovanje u liturgiji crpio divnu snagu i krepost te upriličio svoja srca na pravi izgled kršćanskog života.

Dojmljivo je koliko su ove riječi od prije skoro sto godina aktualne i dan-danas! Zar se ne vodi danas prava bitka protiv obitelji i braka? Zar ne prevladavaju ekonomski interesi bogatijih i moćnijih nad općim dobrom i potrebama siromašnih? Zar ne zatvaramo oči pred nepravdom i laži samo kako bi sačuvali iluziju vlastite sigurnosti i neutralnosti? Zar se ne vode ratovi protiv cijelih naroda s ciljem da ih se izbriše s lica zemlje te se prijeti cijelom svijetu nuklearnim oružjem i totalnim uništenjem?

No vratimo se evanđelju po Luki. Tri puta u ovom kratkom odlomku odzvanjaju kao refren upućene Isusu riječi »spasi [sam] sebe«, stavljajući pod sumnju njegov identitet Božjeg pomazanika, to jest Krista i kralja. Tri kušnje kojima je đavao kušao Isusa u pustinji, a pošto je iscrpio sve kušnje »udaljio

Giovanni da Fiesole (Fra Angelico), *Krist sudac*, 1447.

od njega do druge prilike» (*Lk 4,13*) sada se vraćaju u punoj snazi. Riječ više nije o tome kako ostvariti kraljevstvo Božje – hraneći se Božjom Riječju, klanjajući se i služeći samo Gospodinu i ne iskušavajući Boga – nego o tome da spasenje koje je donio Sin Božji nije urodilo plodom ni u vjerskom, ni u društvenom, pa ni u osobnom životu. Đavao se koristi narodom koji se nekad gurao oko Isusa da čuje riječ Božju (5,1), hrlio k njemu u hram da ga sluša (21,38) radovao se kada je Isus odriješio od spona Sotone kćer Abrahamovu (13,17) te hvalio Boga videći kako je vjera spasila Jerihonskog slijepca (18,43), a sada šutke promatra Isusa kako umire, dok njegove osjećaje i misli ozvučuju narodni glavari koji se rugaju Isusovoj vjernosti Ocu. Koristi se i vojnicima koji sada ismijavaju njegovu odanost Bogu. Koristi se i očajem jednog od obješenih zločinaca koji ga optužuje da ga ne želi spasiti. Isus šuti i ne odgovara kako ih ne bi osudio i udaljio od sebe, a radi njihova spasenja uzima na sebe njihove grijeha i smrtnu kaznu.

U tom trenutku drugi zločinac priznaje pravednost kazne za vlastita djela i

nevinost pravednika koji umire ne učinivši ništa opako. Otkriva u Isusu prijatelja čija je ljubav jača od grijeha i od smrti te ga zove po imenu: »Isuse, sjeti me se kada dođeš u kraljevstvo svoje.« A Isus mu otkriva ime svoga kraljevstva: »raj« – savršeno mjesto zajedništva s Bogom, mjesto mira i radosti. Svojom mukom i smrću Krist postaje »kraljevski Put« kojim se grijешno čovječanstvo vraća u izgubljeni raj, to jest u kraljevstvo koje je Krist došao uspostaviti nakon što ga je čovjek svojim grijehom razrušio.

»Danas ćeš biti sa mnom u raju« nije samo obećanje vječnog života dano dobrom razbojniku koji je vidio raspetog čovjeka, a u njemu prepoznao i ispovjedio pravoga Boga. »Danas ćeš biti sa mnom u raju« je ostvarenje Božjeg nauma u Kristu koji se razapinje s nama na našim životnim križevima, kako bismo mi s njime uskrsnuli u njegovoj slavi, Krista koji umire s nama kako bismo mi živjeli s njime, koji je postao čovjekom da bismo mi postali bog kao on i kraljevali s njime u vijek vjekova.

Taras Barščevski

Duh slavljenja

Kad je slavljenje liturgije dobrim dijelom izgubilo svoju životnost, na liturgiju je sve veći utjecaj počeo imati »ritualizam«. U čemu se on sastoji? U tome što vanjskome odvijanju obreda i preciznom recitiranju tekstova daje presudnu važnost. Za ritualizam to vanjsko obdržavanje ima vrijednost samo po sebi. Naprotiv, sveti znak je vidljivo sredstvo usmjereno prema dvjema realnostima (teolozi to nazivaju *res*, zbiljnost, u odnosu prema *signum-u*, znaku): da se može prodrijeti u otajstvo koje se tu slavi i u ono što je u njemu uprisutnjeno; da izrazi unutrašnji religiozni stav i da taj stav ujedno bude poticajan. Na taj se način tijelo združuje s intimnim pokretima duše.

Kad se ritualizam dokraja zaoštri, on jednostavno isprazni obred i udaljuje ga od obiju gore iznesenih svrha i tako ga ubija i pretvara u formalizam. Ne ide za tim da bi svaki obred imao svoj smisao, a i kada ga objektivno ima, ne nastoji ga otkriti. Pred očima ima samo do u tančine. Točno izvođenje gesta. Takvo gledanje treba iz temelja srušiti. Da bi obred bio istinit, mora biti duboko osoban i proživljen. U suprotnom ne služi nikome i ničemu. Ne služi Bogu koji ne zna što bi s našom formalističkom žrtvom, a ne služi čovjeku ako ne zahvati njegov život i usmjerenje. Nisu ljudi radi liturgije, već je liturgija radi ljudi. A onda i liturgija i ljudi radi Boga.

Liturgija se diže prema Bogu kroz ljudsko srce. Ono je oltar na kome se dovršava plod spasenja i tu Bog dobiva slavu. Ne trebamo nimalo žaliti što je iz liturgije odstranjeno sve što je bilo neistinito. Ovdje se radi o autentičnosti i istinitosti. Još se manje ritualizam brine da obredima dadne unutrašnji sadržaj. On smatra da savršeno vanjsko izvršavanje obreda nepogrešivo postiže slavu Božju i spasenje čovjeka. Međutim, dokle god obred ostaje nešto što se vrši izvana, nastavlja se kult iz sinagoge. Prijelaz iz Staroga u Novi zavjet prijelaz je iz vanjštine u nutrinu. Vanjsko sudjelovanje je samo znak unutrašnjeg. Svakom znaku i svakoj izgovorenoj formuli mora odgovarati unutrašnji molitveni stav vjere i ljubavi. Inače se prema oštroj izreci sv. Tome u sakrament uvodi »laž«. Uredba kaže »neka se nastoji oko autentičnosti u svakoj stvari«: ne samo u ukrasima i pomagalima, odstranjujući sve patvorine, nego iznad svega u svetim obredima. Uzalud perem ruke, a u srcu nemam želje za unutrašnjom čistocom. Uzalud pijem iz kaleža ako tim znakom ne izričem potpunu raspoloživost Očevoj volji, pa ako je potrebno do potpunog predanja, kako je to učinio Krist. Uzaludno je dizati ruke na prinos ako se ne naučimo prinostiti svoj život s Kristom u duhovnu žrtvu. Nije dostatno ni samo aktivno sudjelovanje na razini slavljenja; potrebno je intimno i osobno sudjelovanje koje donosi milosni plod u ljudskome srcu. Doista, sakramentalni znak ima svoj unutrašnji učinak (teolozi kažu da djeluje »ex opere operato«); ali to ne znači da taj učinak postiže automatski i mehanički. Bez cijelog niza duševnih raspoloženja koja otvaraju ljudsku dušu pred božanskim darom, unutrašnja djelotvornost sakramenta dovodi se u pitanje.

M. Magrassi

INFORMACIJE I NARUDŽBE:

HRVATSKI INSTITUT ZA LITURGIJSKI PASTORAL
Ksaverska cesta 12a, 10000 Zagreb • tel.: +385 (0)1 5635 050
e-mail: pretplata@hilp.hr • www.hilp.hr

CIJENA
33,00 KN
4,38 €

LITURGIJSKI KALENDAR

U Liturgijskom kalendaru za svaki tjedan kroz godinu predviđene su po dvije stranice s naznakom liturgijskih čitanja za svaki dan te citatom iz evanđelja dana. Na kraju kalendara nalazi se Mjesečni preglednik za 2024. godinu. Kalendar ima 152 stranice, otisnut je dvobojno i uvezan u termolabilno platno, što mu omogućava potrebnu savitljivost i otpornost na habanje. Na količinu od deset i više primjeraka odobravamo 10% popusta. Troškovi poštarine nisu uračunati u cijenu kalendara.

Narudžbe na: narudzbe@hilp.hr ili pozivom na broj +385 (0)1 5635 050.

živo vrelo

List izlazi 13 puta godišnje. Cijena pojedinog primjerka: 13,00 kn / 1,72 €. Inozemstvo: 3,70 €; 4,50 CHF; 6,20 USD; 6,20 CAD; 7,50 AUD

Godišnja pretplata: 169,00 kn / 22,43 €. Inozemstvo: 48 €; 58 CHF; 80 USD; 80 CAD; 97 AUD • BiH, SRB, MNE: 36 €

Za pretplatnike s deset i više primjeraka odobravamo popust od 10%.

Uplate za Hrvatsku: Privredna banka Zagreb, d.d. – IBAN: HR8823400091110174994

model plaćanja: 02 – poziv na broj: upisati pretplatnički broj

Uplate za inozemstvo: Privredna banka Zagreb, d.d. – IBAN: HR8823400091110174994 – SWIFT: PBZGHR2X

Sva prava pridržana. Nijedan se dio liturgijsko-pastoralnog lista Živo vrelo ne smije umnožavati, fotokopirati, reproducirati ni prenositi u bilo kakvu obliku (elektronski, mehanički i sl.) bez prethodne pisane suglasnosti glavnog i odgovornog urednika.

HRVATSKI INSTITUT ZA LITURGIJSKI PASTORAL
pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji